

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

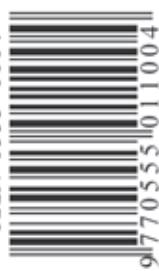
Излази 1. и 15. у месецу

1. фебруар 2012. 2,5 КМ

Цена 90 динара

Број 1077

ISSN 0555-0114

9

770555011004

Званичне посете

У Српској Патријаршији у Београду, 29. децембра 2011. године, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, одликовао је орденом Светог Саве академика Милорада Екмечића и архитекту Мирка Ковачевића. Свечаности су присуствовали чланови Светог Архијерејског Синода – преосвећена господа епископи: сремски Василије, бачки Иринеј и шумадијски Јован, као и преосвећена господа епископи: врањски Паҳомије, захумско-херцеговачки Григорије, рашко-призренски Теодосије, крушевачки Давид, хвостански Атанасије и липљански Јован.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је, 2. јануара 2012. године у Српској Патријаршији амбасадора Белорусије у Београду Његову Екселенцију Господина Владимира Чушева.

У Српској Патријаршији у Београду, 12. јануара 2012. године одржан је Божићно-новогодишњи пријем, којем су присуствовали, поред црквених великомодостојника, бројне званице из културног и јавног живота наше земље.

Његова Светост Патријарх, 17. јануара 2012. године, се сусрео са принцезом Јелисаветом Карађорђевић у Српској Патријаршији.

Двогодишњица на трону српских патријара

Навршиле су се две године откако је Свети Архијерејски Сабор изабрао Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја за наследника Светога Саве, за архипастира Српске Православне Цркве. Тај доћај је обележен у недељу 22. јануара у Саборној Цркви у Београду где је Патријарх Иринеј служио Свету Архијерејску Литургију. Његовој Светости су на Служби Божијој саслуживали свештеници и ђакони Архиепископије београдско-карловачке, а појао је хор Првог београдског певачког друштва којим је дириговала Емилија Милин.

После Литургије Патријарху Иринеју обратио сеprotoјереј-ставрофор Петар Лукић, старешина Саборне Цркве, подсетивши на овај јубилеј, али и на Патријархов животни пут. Затим му је уручио епископски штап – патерицу дар свештеничког братства, хора и парохијана Саборне Цркве.

Свјатејши се захвалио опу Петру Лукићу и подсетио на околности које су довеле до тога да он, промишљуј Божијом, стане на чело Српске Цркве. У пастирској беседи је подсетио и на своје претходнике, а посебно на блаженопочившег Патријарха Павла.

Јово Бајић

Саопштење за јавност – 17. јануар 2012. године

Сарадница београдског дневног листа *Danas* Јелена Тасић обратила нам се са питањем како Свети Синод гледа на медијске вести о томе да би, поред српских државника, и Његова Светост Патријарх могао бити предмет терористичких претњи или покушаја атентата и да ли Свети Синод има икаква поуздана сазнања о томе.

Претпостављамо да постављено питање одражава и заинтересованост медија и јавности у целини и зато на њега одговарамо. Свети Синод нема о томе никаквих сазнања, осим онога што је саопштено у медијима. Сматрамо да ту осим претпоставки и непроверених вести неманичега.

Довољно је, међутим, страшна и срамна чињеница да у савременом цивилизованом свету тероризам, насиље и претње представљају свакодневну појаву. Колико смо далеко од цивилизације мира и љубави, која представља хришћански друштвени идеал! Чинимо ли, сви заједно, оно што можемо да будемо бар за корак ближе том идеалу?

Епископ Ђаковић Иринеј

Божићна Литургија

Патријарх Српски служио је, 7. јануара 2012. године, на радосни празник Рођења Господа и Спаса нашег Исуса Христа, Свету Архијерејску Литургију у београдској Саборној цркви. После литургијског саобраћаја уприличен је пријем у Патријаршијском двору за представнике традиционалних Цркава и верских заједница у Србији, као и за представнике политичког, културног и јавног живота престонице.

Сабор Пресвете Богородице

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је у недељу, 8. јануара 2012. године, другог дана Божића, на празник Сабора Пресвете Богородице, у Храму Рождества Пресвете Богородице у Земуну. У присуству великог броја верника Свјатејши је беседио о радосним данима Христовог рођења, о његовој љубави према

свештеника, па се ето све свело на причешћивање једанпут или четири пута годишње. А ми смо позвани да на свакој Литургији приђемо чаши Господњој. Када свештеник каже: Са страхом Божијим, вером и љубављу приступите, то је позив посвећен целој цркви“, рекао је Свјатејши и додао „али да би могли приступити чаши Господњој и Крв Господа примити у себе достојно, морамо живети по ономе што нас Црква учи, ономе како нас Јеванђеље учи. А Црква нас учи да постимо све постове, среду и петак, да се увек Богу молимо, да се редовно исповедамо, да чинимо свако добро које Господ од нас очекује. И ако желимо добро свима, онда заиста увек можемо на свакој Литургији да се причестимо. А који то не чине, онда је боље да не приступају, јер причешће је велики дар Божији, велика благодат Божија ако се достојно прима. Ето, то је позив Цркве, то је жеља наше Мајке, јер Цркву зовемо нашом Мајком. Наша Мајка јесте Пресвета Богородица, чији дан данас славимо,“ закључио је Патријарх у празничној беседи.

Марина Марић

читавом људском роду, а потом и о Богородици највећој заштитници и молитвеници целог хришћанског рода. Посебну пажњу верника изазвале су архијерјске речи Патријарха Српског о њиховим вишегодишњим дилемама везаним за пост.

„Сада се причешћујемо у данима поста. Некада је био обичај да се само у току поста причешћивало. Томе су допринеле многе прилике и неприлике кроз које је пролазио наш народ, а није било ни цркве ни

Посета Епархији бањалучкој

Величанствен дочек

У недељу, 8. јануара 2012. године, на празник Сабора Пресвете Богородице, град Бања Лука и Епархија бањалучка имали су посебну част да угосте Његову Светост Патријарха српског Господина Иринеја, који је у прву канонску посету нашој епархији дошао поводом крсне славе Републике Српске.

Његову Светост Патријарха Иринеја, дочекао је домаћин Преосвећени Епископ бањалучки Господин Јефрем, у 17 часова у придворном Храму Свете Тројице, у присуству државног врха Републике Српске и великог броја вјерног народа. По уласку у храм, патријарх се поклонио моштима Светог свештеномученика Платона, Епископа бањалучког, а потом је служена доксологија у Патријархову част. По завршетку богослужења, ријечима добродошлице Патријарху Српском се обратио домаћин, Епископ бањалучки Г. Јефрем, који се честитавио му празник Рођења Христовог, захвалио на посети и благословима које је Свјатејши упутио читавој Епархији бањалучкој. Узвраћајући на ријечи добродошлице, Његова Светост је истакао значај Епархије бањалучке и РС, и сав голготни пут, који су оне прошли.

Прослава Стевандана

У понедељац, 9. јануара 2012. године, на празник Светог архијакона и првомученика Стефана, Република Српска, прославила је своју крсну славу и 20 година свога постојања. Тим поводом Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Христа Спаситеља служио је Патријарх Српски, уз саслужење Господе Епископа: бањалучког Јефрема, зворничко-тузланског Василија и сремског Василија. Свечана прослава крсне славе Републике Српске, почела је литијом која је кренула из Банског двора у центру града, до Саборног храма Христа Спаситеља. У шпалиру који је био организован стајали су представници свих културних и друштвених слојева наше отаџбине. На литургијском слављу узео је учешћа велики број вјерника, који је испунио плато и улице око храма.

Милан Костић

Слава Првог београдског певачког друштва

Патријарх Српски начаљствовао је 14. јануара 2012. године, на празник Светог Василија Великог, Светом Архијерејском Литургијом у београдској Саборној цркви, током које је преломио славски колач Првог београдског певачког друштва.

Новогодишњи концерт

Патријарх српски Иринеј присуствовао је Новогодишњем концерту који је одржан 14. јануара 2012. године у Народном позоришту у Београду.

Новогодишњи концерт Саборне цркве одржава се већ 16. годину за редом, а овогодишњој свечаности присуствовали су: Патријарх српски Г. Иринеј, Епископ ремезијански Г. Андреј, потпредседник Владе Србије г. Ивица Дачић, њихове екселенције: амбасадор Руске Федерације, г. Александар Конузин, амбасадор Грчке, г. Демостенис Стоидис, амбасадор Белорусије, г. Владимир Чушев и амбасадор Републике Македоније, г. Љубиша Георгијевски; свештенослужитељи Архиепископије београдско-карловачке и бројни други гости. Овогодишњи концерт је био посвећен Косову и Метохију. Старешина Саборне цркве и председник ПБПД,protoјереј-ставрофор Петар Лукић, прочитао је новогодишњу поруку Његове Светости и одржао беседу.

Извор: Саборна црква

Литургијско сабрање на Чукарици

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 15. јануара 2012. године Свету Архијерејску Литургију у Цркви Свете Петке на Чукаричкој Падини уз саслужење свештенства Архиепископије београдско-карловачке.

Крстовдан

Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије служио је 18. јануара 2012. године, на Крстовдан, Свету Архијерејску Литургију Светог Василија Великог у Саборној цркви у Београду. Светој Литургији присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и Епископ ремезијански Г. Андреј.

Овом приликом Епископ Атанасије је обавио чин великог освећења Крстовданске водице.

Богојављење у Земуну

Јовањдан у Београду

Његова Светост Патријарх служио је 20. јануара 2012. године, на празник Сабора Светог Јована Крститеља – Јовањдан, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Јована на Централном гробљу у Београду.

Патријарх служио помен жртвама Новосадске рације

На Кеју жртава рације у Новом Саду, код споменика Породица, у организацији Православне Епархије бачке и Јеврејске општине Нови Сад, 23. јануара 2012. године, одржан је молитвени помен житељима нашег града који су невино пострадали од стране мађарских окупационих снага пре тачно седамдесет година. Пред неколико хиљада Новосађана, потомака и поштовалаца невино страдалих у Новосадској рацији, у име Српске Православне Цркве, помен је служио Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј (опширије на стр. 14).

Светосавска академија у Удружењу књижевника

Патријарх српски Г. Иринеј беседио је на Светосавској академији која је, 25. јануара 2012. године, одржана у Свеној дворани Удружења књижевника Србије.

Његова Светост је пожелео да Срби остану достојни следбеници највеће личности у историји свог народа: „Све што је научио српски народ – научио је угледањем на Светог Саву и његова дела. Свети Сава нас је научио љубави према свом народу, али Свети Сава нас је научио и да волимо све народе, пре свега оне који су нам најближи – хришћанске, православне народе, а затим и остale.“ Песник Радомир Андрић, председник УКС, уручио је Патријарху Иринеју плакету са ликом Симе Матавуља – првог председника тог удружења.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1077

2
Активности Патријарха

7
Садржај

8
Васељенска прослава Светог
Саве
Ђакон мр Ненад Игризовић

10
Двадесет година
Републике Српске
Владимир Марјановић

13
„Извијиска Његошева“

14
Заједничка Голгота
Срба и Јевреја
Радован Пилићовић

16
„Сећање на будућност“
Марина Марић

17
Молитва за јединство хришћана

18
Сећање на Исидору
гр Ксенија Кончаревић

20
Разговор са академиком
Предрагом Палавестром
**Критика је потребна
у сваком јавном деловању**
Разговорала Славица Лазић

22
Манастирак – благо скривено
неколико векова

Монахиња Теогора

24
Библија и Литургија
Протојереј-стапрофор
гр Владимир Вукашиновић

27
„Недовршени храмови“
Блајоје Пантелић

30
Жене у Новом Завету (III)
гр Предраг Драјушиновић

32
Култ Светог Саве Српског
код римокатолика
Радован Пилићовић

34
Путеви сече
Живорад Јанковић

38
Вести из прошлости

39
Свет књиге

40
Кроз хришћански свет

42
Из живота Цркве

46
Огласи

На насловној страни:
**Прослава Светог Василија
Великог (Нова година),
плато испред Храма
Светога Саве на Врачару**

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодишица 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 50-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
ПРЕТПЛАТА: +381 11 50-25-103, 30-25-115
Факс: +381 11 5282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги
објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.рс
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.

Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац

тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

ЦИП – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије**

Бескрајан, бесконачан и несагледив Савин сабир

Васељенска прослава Светог Саве

Ђакон мр Ненад Идризовић

У чиставој културној историји српског народа не постоји личност самљељива са Расом Немањићем, кнезом Хумске области, који је постao свештенички монах, поштом архиепископ Сава, државник и законодавац, ходочасник и дипломата, светиша и просвјетитељ, писац и училац.

(др Богољуб Шијаковић)

О племењен љубављу вере, Свети Сава је постао задужбинар српског народа, не само због тога што се уподобио Богу и постао причасник светих, него и зато што је показао на који начин сваки Србин може да учествује у свом личном спасењу и заједничарењу у васељенском спасењу и васкрсењу. Због тога га Срби који живе у Србији, као и они који су расути по целом свету, славе као једног од највећих српских молитвених заступника пред Господом нашим Исусом Христом.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је на дан празника 27/14. јануара служио Свету Архијерејску Литургију у Спомен-храму Светога Саве на Врачару. Саслуживали су му свештеници овога храма и други свештенослужитељи Архиепископије београдско-карловачке. На Светосавској академији, коју је организовало Удружење књижевника Србије, 25. јануара, Његовој Светости Патријарху српском Г. Иринеју уручена је плакета са ликом првог председника овог Удружења, Симе Матавуља, рађена у барељефу. Овом приликом Патријарх Иринеј је пожелео да Срби остану достојни следбеници највеће личности у историји српског народа и да се угледају на све оно што је вредно у животу Светог Саве. Истакао је да се Свети Сава поново, после дужег времена, слави у школама, на универзитетима, као и културним институцијама, што значи да се српски народ враћа својим коренима. Као и сваког 27. јануара, у вечерњим сатима, у Сава центру је одржана традиционална Светосавска академија у организацији Министарства просвете.

На Православном богословском факултету БУ, у навечерје овог великог празника служено је празнично

бденије у Параклису Светог Јована Богослова. На сам празник је, након Свете Архијерејске Литургије, одржана Свечана академија у амфитеатру факултета, са почетком у 11 часова.

У организацији Епархије врањске, града Врања, Народног музеја и Народног универзитета из Врања, 21. јануара 2012. године, у галерији Народног музеја у Врању, свечано је отворена 22. Светосавска недеља. Присутни су имали прилику да погледају изложбе „Икона“ проф. мр Тодора Митровића и „Црквене одежде“ аутора Иве Лаковић и Драгана Тадића.

У недељу, 22. јануара, у сали Дома културе „Вук Караџић“ у Лозници, одржана је Светосавска академија, коју су организовали свештеници Црквене општине Лозница. Професор Богословије Светога Саве у Београду г. Горан Раденковић одржао је занимљиво предавање на тему „Шта би нам данас поручио Свети Сава?“, у ком је истакао да је Свети Сава поставио темеље Српској Православној Цркви која је истрајала расута у три империје. Нагласио је да духовна заједница може да створи државу, али не и држава духовну заједницу.

У Саборном храму Св. Великомученика Георгија у Призрену, на дан празника служена је Света Архијерејска Литургија, први пут после 1999. године. Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, заједно са свештеницима, свештеномонасима и ђаконима. Исказујући своју радост због овог догађаја, Владика је рекао: „Ово је први корак, можда мали, али за нас веома, веома значајан у овом тренутку када је у питању наша Црква и наш народ који живи овде у Призрену и на Косову и Метохији.“

Празновању Светог Саве у Црној Гори, поред богослужбено-литургијских прослава, доприноје и излазак из штампе Годишњака за светосавску културу у Црној Гори, под називом *Светосавски зборник 1/2011*. Зборник су издали Митрополија црногорско-приморска, Епархија будимљанско-никшићка и Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, са благословом Архиепископа цетињског Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија и Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија. Приређивач овог зборника, проф. др Богољуб Шијаковић, у уводном тексту је назначио потребу за покретањем овакве врсте периодике, којом ће се документовати Светосавске академије у Црној Гори, што је део наше обавезе према Светом Сави. Напоменује да је од великог значаја „објављивање разноврсне грађе, архивске и истраживачке, о значају и присуству Светог Саве, посебно у нашем народу у Црној Гори“.

Његово Високопреосвештенство Митрополит дабробосански Г. Николај је у четвртак, 26. јануара, уприличио традиционални Светосавски пријем у својој резиденцији у згради Митрополије дабробосанске у Сарајеву, за представнике Цркве и верских заједница у БиХ, власти БиХ, Републике Српске, Федерације БиХ, Града Источно Сарајево, Кантоне Сарајево, међународне заједнице и дипломатског кора, као и за представнике политичког и културног живота у БиХ. После Свете Литургије у Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву традиционално је одржан Светосавски програм, који су припремили ученици првог и другог разреда Основне школе „Петар Петровић Његош“ из Источне Илиџе.

У Српској православној Црквој општини у Сплиту, овај празник се прославио у недељу пред Савиндан (22. јануара 2012. године). Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Фотије заједно са локалним свештенством. Одржан је и пригодан светосавски програм, који су реализовала деца – полазници православне ве- ронауке из Сплита. На сам дан празника, Свету Архијерејску Литургију у параклису Светог Саве у Манастиру Крка служио је Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Фотије заједно са свештенонаштвом. Одслужен је и помен блажено- почившем Епископу далматинском Стефану Кнежевићу, који је направио овај параклис.

Са благословом Његовог Блаженства Архиепископа тиранског и целе Албаније Г. Анастасија и Његовог Високопреосвештенства Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија, на празник Светог Саве – просветитеља и учитеља српског, у Цркви Свете Тројице у Враки код Скадра Свету Литургија служио јеprotoјереј-ставрофор Радомир Никчевић уз саслужење ђакона подгоричког Владимира Јарамаза. Литургији је присуствовао велики број нашег народа у Скадру, а поготову деце, жељне да свој празник и своју школску славу прославе у овој древној светињи.

Најстарија српска богомоља на Петом континенту (Аустралији) у Фленингтону прославила је своју храмовну славу. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ Г. Иринеј заједно са неколико свештеника и ђаконом. У вечерњим сатима најмлађи парохијани, полазници школе ве- ронауке и српског језика, извели су пригодан уметнички про- грам. На опште одушевљење присутних, деца су рецитовала одабрану светосавску поезију српских песника и врло успешно извела кратак дечији драмски комад „Супер Хероји“.

Празник Светог Саве, који је истовремено и храмовна слава, свечано је прослављен и у Цркви Св. Саве. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ канад- ски Г. Георгије заједно са локалним свештенством. У својој бесе- ди владика је напоменуо да смо дужни да следимо пример Све- тога Саве, као и да идемо путем који нам је он оставио као завет.

У недељу 29. јануара 2012. године прослављена је слава срп- ског Храма Светог Саве у Њујорку. Том приликом литургијско славље предводио је Његово Преосвештенство Епископ запад- но-амерички Г. Максим, уз саслужење старешине храма о. Ђокана Мајсторовића, о. Владислава Радујковића и гостију из Богословије Св. Тихона.

У свим храмовима наше помесне Цркве, у земљи и ра- сејању празник Светог Саве прослављен је саборно, свечано и литургијски.

Јубилеј најмлађе српске државе

Двадесет година Републике Српске

Владимир Марјановић

„Нека је благословена српска држава Република Српска и народ њен који зна шта је држава јер није од јуче. Који зна шта је ред, шта је закон, поредак.“

Република Српска настала је из потребе српског народа да опстане на простору Босне и Херцеговине. Српски народ је у току двадесетог века доживео три велике демографске и националне катастрофе. Прва се додогодила у периоду од 1914. до 1918. године, друга у периоду од 1941. до 1945., а трећа деведесетих година у време крвавог распада Југославије. У таквим условима настала је Република Српска која је успела да на темељу духовних вредности обнови идентитет српског народа разорен претходним комунистичким системом владавине. Рат на простору бивше Југославије био је најдеструктивнији и најкрвавији управо у Босни и Херцеговини. Дојучеришње комшије и пријатељи постали су заклети непријатељи. Мржња се распламсала и пале су прве жртве. Постоје бројне спекулације о томе ко је први започео оружане сукобе. Развој догађаја многе је подсетио на период из Другог светског рата, када су у тадашњој Независној држави Хрватској (којој је Босна и Херцеговина територијално припадала) Срби масовно убијани и пртеривани.

Да се историја не би поновила, српски народ се током 1991. и 1992. године одлучио на стварање првих српских аутономних области (са већинским српским становништвом) ради заштите становништва од етничког чишћења. Створене су САО Босанска Крајина, САО Североисточна Босна (Семберија), САО Романија и САО Херцеговина.

Настанак Републике Српске

На дан Светог архијакона и првомученика Стефана, 9. јануара 1992.

године „Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини“ прогласила је Српску републику Босну и Херцеговину. У њен састав ушле су све српске аутономне области и одлучено је да ова република постане нова федерална јединица у саставу Југославије, наспрот другачијим тежњама Хрвата и муслимана у Босни и Херцеговини. Тзв. крње председништво БиХ 5. априла 1992. године проглашава независност Републике БиХ, коју већ 6. априла признаје Европска заједница, а 7. априла Српска република БиХ проглашава одвајање од Републике БиХ. Маја 1992. године долази до повлачења снага Југословенске народне армије и настаје Војска Републике Српске. Исте године, 12. августа, Српска република Босна и Херцеговине мења назив у Република Српска. Први председник Републике Српске био је Радован Карадић, док су прве државне институције биле на Палама.

Рат на простору Босне и Херцеговине, трајао је у периоду од 1992. до 1995. године. Почињени су многи ратни злочини и то на све три стране. Територија под контролом Републике Српске се мењала, а достизала је и до 70% територије БиХ. У августу 1995. године снаге НАТО пакта бомбардовале су Републику Српску у тзв. Операцији „Намерна сила“. Бројне мировне иницијативе представљале су покушај да се рат оконча и да се пронађе одрживо, прихватљиво решење за све стране. Међу њима су били Лисабонски, Венс-Овенов, Овен-Стонтелбергов план, затим план Контакт групе и њујоршки и женевски принципи. Тек Дејтонским и Париским споразумом из 1995. године заустављен је рат у

БиХ. Тим споразумом Република Српска је обухватала 49% укупне територије и постала међународно признати ентитет у оквиру Босне и Херцеговине као суверене државе. Други ентитет била је муслиманско-хрватска Федерацija Босне и Херцеговине, која заузима 51% територије. Посебан статус је обезбеђен за дистрикт Брчко, који дели Републику Српску на западни и источни део.

Иако је често бивала предмет критике, оспоравања и бројних контроверзи, Република Српска опстала је као српски ентитет у оквиру Босне и Херцеговине. Она није настала као тежња за остваривањем „велике Србије“, нити је геноцидна творевина како се данас често може чути, већ је резултат борбе за опстанак српског народа у Босни и Херцеговини. Република Српска се још назива најмлађом српском државом.

Прослава двадесет година РС

Обележавање двадесет година Републике Српске започело је у недељу 8. јануара 2012. године полагањем венца на споменик палим борцима Војске Републике Српске на гробљу „Свети Пантелеја“ у Бања Луци. Венце су положили председник Републике Српске Милорад Додик, премијер Александар Цомбић, председник Борачке организације Републике Српске Пантелеја Ђургиз и бројни други државни званичници и политички прваци. „Погинули борци и њихове породице највећи су страдалници за Републику Српску и сви су дужни да се барем на овакве датуме подсјете њиховог до-принosa и улоге. Друштво мора да по-

могне њиховим породицама да им се на тај начин покушамо одужити што је могуће више“, рекао је председник Републике Српске Милорад Додик. И председник БОРС-а је нагласио да Република Српска треба да уважава оне који су дали живот за њу изразивши наду да ће се побољшати положај породица пострадалих у рату. Венци су положени и на Тргу палих бораца НОР-а, Спомен-костурници на Градском гробљу, као и на спомен-обележју „Дванаест бањалучких беба“.

Дан и крсна слава РС

Свечаности поводом обележавања Дана и крсне славе Републике Српске, између осталих, присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, председник Србије Борис Тадић, министар унутрашњих послова Србије Ивица Дачић, принц Александар Карађорђевић, принциза Катарина и многи други. Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј свечано је дочекан у Бања Луци у недељу 8. јануара 2012. године. Дочеку Патријарха Српског у Храму Свете Тројице присуствовали су домаћин Епископ бањалучки Јефрем са свештенством и верним народом, али и целокупан државни врх Републике Српске са председником Милорадом Додиком. Ово је била прва канонска посета Патријарха Иринеја Бања Луци поводом крсне славе Републике Српске.

У понедељак, на дан Светог Стефана, 9. јануара 2012. године прослава крсне славе започела је великим литијом која је кренула из Банског двора па све до Саборног храма Христа Спаситеља. Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму служио је Патријарх српски Г. Иринеј, уз саслужење Епископа бањалучког Г. Јефрема, Епископа зворничко-тузланског Г. Василија и Епископа сремског Г. Василија. Патријарх је у беседи упутио благослов Републици Српској речима: „Нека је благословена српска држава Република Српска и народ њен који зна шта је држава јер није од јуче. Који зна шта је ред, шта је закон, поредак.“ Потом је обављено и освещтање жита и ломљење славског колача. Светој Литургији су присуствовали и председник Републике Српске, Милорад Додик, председник Владе РС, Александар Џомбић, председник Народне скупштине, мр Игор Радојичић, министри у Влади Републике Српске, градоначелник

Бања Луке, Драгољуб Давидовић, бивши председници Републике Српске, принц Александар Карађорђевић, принциза Катарина Карађорђевић, као и бројни други представници јавног, културног и политичког живота.

Рођендан Републике Српске обележен је и у општинама Републике Српске: Зворник, Бијељина, Источно Сарајево, Фоча, Модрича, где су положени венци на споменике палим борцима. И у иностранству и дијаспори је

такође обележено двадесет године Републике Српске.

Свечана академија

Прослављање Дана и крсне славе Републике Српске настављено је у дворани „Борик“ Свечаном академијом под називом „Република Српска – глас који се чује“. Академија је почела је химном Републике Српске у извођењу хора „Србадија“ из Бијељине.

„Република Српска настала је као историјска потреба и израз легитимне воље српског народа, а не као резултат ратних сукоба, јер је у то вријеме у Босни и Херцеговини био мир“, истакао је председник Милорад Додик на Свечаној академији, при том рекавши да је Република Српска данас незаобилазан фактор у одлучивању у БиХ. „Желимо да наставимо да развијамо добре односе са братском Србијом, Русијом, Израелом, Европском Унијом, САД... државама у региону и широм свијета. И данас не можемо, а да се не сјетимо наших сународника на Косову, и још једном поновимо нашу подршку Србији и њеним настојањима да сачува суверенитет у околностима када су интереси моћних изнад међународног права и правде“, нагласио је Додик.

Председник Републике Србије Борис Тадић је истакао да ће Србија као гарант Дејтонског споразума наставити да подржава територијални интегритет и суверенитет Босне и Херцеговине, као и унутрашње уређење БиХ дефинисано Дејтонским мировним споразумом, чији су темељ два ентитета и три конститутивна народа.

Патријарх Српски је поручио да народу Републике Српске, као и народу Федерације БиХ жели свако добро, напредак и мир, а пре свега оно што је у нашем времену посебно потребно – љубав међусобну. „Ми смо сви народ Божији, створени од истог створитеља и многи међу нама имамо исту истину, исто Јеванђеље, што нас све упућује да будемо блиски једни другима“, рекао је Патријарх Иринеј. Патријарх је поврх свега позвао на љубав, речима: „Волећи и љубећи један другога приближавамо се Богу, то је оно што Бог жели и очекује, пре свега од хришћана, а затим и од других који носе образ и лик Божији“. Посебну поруку упутио је војству Републике Српске речима да су „очи српског народа упрте у њих“.

Свечани пријем

У згради Владе Републике Српске, након Академије приређен је Свечани пријем за званице поводом Дана Републике Српске и крсне славе. Свечаном пријему присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, Њихова Преосвештенства Епископи: бањалучки Јефрем, зворничко-тузлански Василије и захумско-херцеговачки и приморски Григорије, председник Србије Борис Тадић, председник Владе Србије Мирко Цветковић, потпредседник Владе Србије Ивица Дачић, председници четири српске општине са севера Косова и Метохије, познати режисер Емир Кустурица, руски амбасадор у Босни и Херцеговини Александар Боџан-Харченко.

Одликовања поводом Дана РС

Поводом Дана Републике и крсне славе, председник Републике Српске Милорад Додик одликовао је двадесет појединача и колективи. Међу њима су и Његово Високопреосвештенство Митрополит дабробосански Г. Николај, Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Г. Василије, Његово Преосвештенство Епископ бањалучки Г. Јефрем, Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-Петровачки Г. Хризостом, Његово Преосвештенство Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, Његово Преосвештенство умировљени Епископ захумско-херцеговачки Г. Атанасије, председник Србије Борис Тадић и други. Посебна одликовања додељена су бискупу бањалучком Фрањи Комарици, а постхумно и ра-

бину Јеврејске заједнице у РС Јозефу Атијасу. Руски Председник Дмитриј Медведев одликовао је Председника Републике Српске Милорада Додика Орденом Дружбе за допринос у развоју међународних односа. Посебан поклон поводом двадесетогодишњег јубилеја Републике Српске Милорад Додик је предао Патријарху српском Г. Иринеју.

Оружје у дворани „Борик“

Сенку на прославу двадесет година Републике Српске бацио је проналазак велике количине наоружања приликом прегледа Спортске дворане „Борик“ уочи самог одржавања Свечане академије 8. јануара 2012. године. Да је било употребљено оружје је могло озбиљно да угрози учеснике и госте Академије. Постоје бројне контроверзе и спекулације око овог догађаја.

Значај прославе јубилеја РС

Прослава овог јубилеја има посебан значај за српски народ у Босни и Херцеговини. Република Српска створена је у тешким условима и хиљаде људи дало је животе да би она опстала. Многи се не би сложили да је Република Српска држава већ ентитет у оквиру БиХ што формално-правно и јесте. Услови у којима је створена, и жртве које су пале да би опстала, ипак дају за право да се Република Српска назива и најмлађом српском државом. Остаје нада да ратова на овим просторима више неће бити и да ће сви народи Босне и Херцеговине као и читавог Балкана схватити да је мир најважнији национални интерес.

Његово Високопреосвештенство Архиепископ
цетињски Митрополит црногорско-приморски
Г. Амфилохије Радовић добитник књижевне награде

„Извиискра Његошева“

Свечаном проглашењу добитника награде Епархије будимљанско-никшићке и „Моне“ у Народном позоришту у Београду присуствовали су Патријарх српски Иринеј, црквени велиcodостојници, чланови дипломатског кора, књижевници, јавне личности и трећи добитник награде која носи првобитни назив „Горског вијенца“ – Митрополит Амфилохије.

Жири је на завршној седници одржаној 17. јануара 2012. године, одлучио да се награда додели Архиепископу цетињском и Митрополиту црногорско-приморском Г. Амфилохију Радовићу, теологу, беседнику и есејисти за изабрана дела објављена у издању „Светигоре“ којима је, према њиховој оцени, покрену низ теолошких питања и отворио веома важне проблеме који се тичу модерног человека.

„Као чувар и неговатељ моћног духовног наслеђа, Митрополит Амфилохије је та питања сагледао свестрано и дубоко, а истовремено је нудио решења која сведоче о томе да Црква и данас остварује своју драгоцену мисију“, наведено је у образложењу жирија.

Бијенална књижевна награда „Извиискра Његошева“ установљена је 2007. године за најбољу објављену књигу, укупна сабрана или изабрана дела неког писца као и за укупно животно дело објављено на српском.

Досадашњи лауреати су истакнути српски књижевници Миодраг Павловић, добитник награде 2008. године, и Рајко Петров Ного, добитник награде 2010. године.

Чланови жирија (др Јован Делић, председник, др Иван Негришорац, др Ранко Поповић, др Драган Хамовић и Милутин Мићовић), уврстили су на последњем заседању

у ужи избор пет аутора: Милована Данојлића за роман „Добро јесте живети“, Митрополита Амфилохија Радовића за „Изабрана дела“, Милосава Тешића за књигу песама „Млинско коло“, Мила Ломпара за студије „Дух самопричања“ и „Његошево песништво“ и Ранка Јовановића за књигу изабраних песама „Не окрећи главу од мене, Господе“.

Академик Матија Бећковић песмом је честитао награду трећем лауреату „Извиискре Његошеве“, о коме су беседили и чланови жирија др Делић, Мићовић и Негришорац.

Председник жирија Делић сматра да се додељивањем награде Митрополиту Амфилохију симболично враћа онај део Његошевог дела који је занемариван, богословски, и могао би бити изазов да се поново проговори о Његошевој антропологији.

„Амфилохије је својим делом трајно задужио не само наше богословље већ и књижевност и мисао о њој. Нико тако после Његоша није видео Видовдан, Косово и Косовски завет као жижну тачку не само наше духовности већ и целокупног нашег бића, историје па и будућности“, казао је Делић.

Извор: ТАНЈУГ

Заједничка Голгота Срба и Јевреја

Радован Пилићовић

Пре тачно 70 година у Новом Саду су окупаторске, војне и жандармеријске снаге Хортијеве Мађарске, под изговором борбе са оружаним побуњеницима, спроводиле истребљивање немађарског становништва јужне Бачке.

У хапшењима масовних размера и сировим ликвидацијама на улицама главног града северне српске покрајине, страдало је од 21. до 23. јануара 1942. године 3400 особа, највише Срба и Јевреја, као и припадника других народа.

Српски народ је трагизам европског двадесетог века искористио као крваво страдање, нашавши се под ударима тоталитарних режима. Определивши се свесно на страну антифашистичког табора, поднео је огромне жртве. Српска Православна Црква чува побожну успомену на своје страдале чланове и вернике. Многи мартирски топоними у овом делу Европе испуњени су заједничком историјом страдања Срба и Јевреја. Поред Јасеновца и Јадовна, најпознатијих и најстрашнијих, Нови Сад и новосадска околина је место заједничког паћења и крвопролића српског и јеврејског народа.

Пре тачно 70 година у Новом Саду су окупаторске, војне и жандармеријске снаге, Хортијеве Мађарске, под изговором борбе са оружаним побуњеницима, спроводиле истребљивање немађарског становништва јужне Бачке. У хапшењима масовних размера и сировим ликвидацијама на улицама главног града северне српске покрајине, страдало је од 21. до 23. јануара 1942. године 3400 особа, највише Срба и Јевреја, као и припадника других народа.

Мађарски фашисти су идеолошки оправдавали сруви обрачун са Србима, оптужујући их за историјско разарање свог националног простора, који је био у оквиру Аустро-Угарске до 1918., а претао да постоји са ликвидацијом државе Хабзбурга. Оптужени као кривци за сужавање „животног простора“, Срби у

Бачкој били су препуштени терору и репресијама. Тај део наше земље је после априлског рата 1941. анектирана Хортијева Мађарска, Хитлеров сателит, која је са силама Осовине извршила агресију на Краљевину Југославију. Према истраживачима ратних губитака у априлском рату на простору Бачке убијено је 8.500 Срба, а до краја 1941. програно их је 24.000. Уточиште и смештај, нашли су у избегличким центрима и прихватилиштима централне Србије.

Новосадска рација је захватали поред града Новог Сада и суседна места у Шајкашкој, крају између Дунава и Тисе. Суровост наоружаних организованих група, убијање без судског процеса, пљачка спровођена на националној и верској основи и мотивацији спада у групу ратних злочина који су за највећи могући степен осуде.

Важно је истакнути да је први протест против заборава жртава Новосадске рације 1942. направљен краткометражним филмом у режији песника Мирослава Мике Антића, који кроз љубав Србина, потомка убијеног у рацији и Мађарице, превазилази националне ограде, али се без релативизовања успешно бори за достојну историјску успомену. Порука филма од 12 минута гласи: треба на Дунаву подигнути споменик људима који су стрељани, убијани на улицама Новог Сада и нестали под ледом јануарског Дунава пре, тада протеклих, 25 година. Иако са реал-

ношћу режима и партије у филму је приметна и доминантна православна иконографија (свеће, крст, православна заупокојена песма). Идеолошка репресија комунистичког режима, српска психолошка уљуљканост у новој идеологији, жртвовала је успомену на сопствена национална страдања.

На Кеју жртава рације у Новом Саду, код споменика Породица, у организацији Епархије бачке и Јеврејске општине Нови Сад, 23. јануара 2012. године, одржан је молитвени помен невино пострадалим од стране мађарских окупационих снага пре тачно седамдесет година.

Пред неколико хиљада окупљених грађана Новог Сада и околине, потомака и поштовалаца невино пострадалих у име Српске Православне Цркве, помен је служио Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј. Његовој Светости саслуживали су Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, као и Њихова Преосвештенства Епископи: зворничко-тузлански Василије, новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин, бачки Иринеј, осечко-пољски и барањски Лукијан, врањски Пахомије, шумадијски Јован, браничевски Игњатије, милешевски Филарет, далматински Фотије, будимљанско-никшићки Јоаникије, ваљевски Милутин, крушевачки Давид, јегарски Порфирије, липљански Јован и свештенство Епархије бачке.

У име Јеврејске заједнице Србије молитвени помен је одржао господин Исак

Молитвени помен невино пострадалима поводом седамдесетогодишњице новосадске рације: архијереји СПЦ и представници Јеврејске заједнице

Фото: <http://www.pecat.co.rs>

Асиел, врховни рабин Србије. Сабраном народу обратили су се Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, Епископ бачки Господин Иринеј и директор Центра *Симон Визенбајл* из Јерусалима, господин Ефраим Зуроф.

Амбасадор Израела господин Јозеф Леви и амбасадор Републике Мађарске господин Оскар Никовић, иако присутни на Кеју жртава рације, спречени су од градских власти да, по протоколу, учествују у програму и положе венце жртвама Рације.

Истог дана у 15 часова на Штранду, месту где је под лед бачено највише наших суграђана, у организацији Црквене општине новосадске и Меморијалног друштва *Рација 1942.* новосадски свештеници су служили помен страдалима.

Патријарх Српски је скуп поводом тужног јубилеја назвао и великом часом историје који даје нарочиту поруку народима и црквама. У говору којим се обратио присутнима Његова Светост је истакао:

„Ево нас на страшном месту, месту злочина од кога нас и после 70 година обузима језа и ужас. Нама се, када слушамо повест и историју о страдању неколико хиљада грађана недужних становника града Новог Сада и околних села – Чуруга, Надаља, Госпођинаца, Шајкаша и Бечеја – дике коса на глави и леди крв у жилама. Неколико дана, од 21. до 23. јануара 1942. године, ућиће у историју овога града као најцрнији и

најкрвавији дани Новога Сада и околине, много црни и крвавији од оних дана када је овим просторима харао познати хунски вођа Атила.“

Патријарх Српски је чињеницама и кроз емоције подсетио на крваве дане јануара 1942. године, на патње невиних Срба, Јевреја и Рома: „Који је народ који је страдао и крвљу својом обагрио улице града и телима својим напунио корито Дунава и Тисе, да су се они који су возили бродове жалили да нису могли да прођу својим бродовима од бројних тела убијених и бачених у Дунав? Њихов број није мали. Говорило се о неколико хиљада, али историчари који су се бавили овим питањима дошли су до сигурних података да је само из Новог Сада страдало 3400 недужних становника. Који је тај народ који је страдао? То су Срби, који су припадали вери православној! ... То је народ, нама братски, са којим нас везује вера у једног Бога, народ од кога смо примили Стари Завет, поруку Божију намењену најпре Јеврејима а затим читавом свету. То је народ који нам је дао пророке Аврама, Исака, Јакова, великог Исајију и Давида и многе друге које смо примили као своје пророке... То су наша браћа Роми који су вековима живели са нама и који су ову земљу прихватили као своју земљу и своју отаџбину“...

У истом духу Његова Светост је наставио са подсећањем на тешке тренутке из новије историје Новог Сада: „Ко су били злочинци и егзекутори ових

страшних дела? Била је то, као што смо чули, војска мађарска и жандармерија мађарска, на броју њих 1235 који су извршили страшни покољ српског, јеврејског и ромског народа. Нажалост, то су биле и комшије житеља града Новога Сада, који су делили добро и зло, али који су стали на страну окупатора. Нажалост то су били хришћани који су припадали некој од хришћанских цркава, вероватно формално, јер дела која су чињена нису могли починити људи који су се крстили и Христу исповедали... Нажалост и они су исту књигу читали као и наш народ – Јеванђеље и молили се истом Христу коме се и српски народ молио. Али, који су показали обезбожено лице и спаљену савест у страшном злочину и делу. Чинили су дела којих би се и ђаво постидео, слична онима која су чинили њихови истомиљеници у западним предселима где је наш народ живео: у Пребиловцима, Јадовну, Јасеновцу и другим местима где су страдали не стотине и хиљаде, него стотине хиљада, и попуњавали својим телима и костима пећине и јазбине“...

Подсетивши још једном на поуку једног од својих претходника са трона српских патријарха, на оне мудре речи Патријарха Германа изговорене у Јасеновцу 1984 године, Патријарх Иринеј је подвикао даје праштање наша хришћанска дужност, а истрајавање на незaborаву наша људска обавеза како се злочини не би понављали.

Предавање Његовог Преосвештенства Владике Игнатија на Коларцу

„Сећање на будућност“

Марина Марић

Литургија је једна икона, једно изображење Царства Божијега, једног догађаја који је почeo да се збива и који ћe сe дефинитивно збити у будућности.

Негоvo Преосвештенство Епископ пожаревачко-браничевски др Игнатије одржао је у децембру месецу у Коларчевој задужбини предавање под називом: „Сећање на будућност“ у оквиру циклуса трибина *Традиција и предање*. У препуној, Великој сали Коларца предавању је присуствовао и Преосвећени Владика западноамерички и лосанђелески Г. Максим као и више црквених великодостојника. Говорећи о сећању на будућност, Владика Игнатије је поменуо двојако схватање истине која је неодвојива од ове теме. Са хеленског аспекта истина је смештена у вечном свету, односно у свету идеја, тј. у прошлости, док је истина код Светих Отаца догађај смештен у будућност. Свети Максим Исповедник Стари Завет дефинише као сенку будућег догађаја, то јест будуће истине, док су догађаји у Новом Завету испуњење старозаветних догађаја који су најављивали будуће, тј. истину. У наставку излагања Владика Игнатије је нагласио да је хришћанство – вера континуитета, али своје прејемство не црпи из прошлости, већ из будућности.

Догађај будућности за Свете Оце је будуће Царство Божије, кога је Литургија, сабрање свештенослужитеља и верника, икона и пројава. Она, по мишљењу Светих Отаца, иконизује, символише и пројављује догађаје који се очекују, а самим тим и будуће Царство. „Зато је Литургија у својој структури, пре свега сабрање свих око једног епископа као око Христа и кретање. Епископ улази у цркву са народом и иде ка престолу Божијем, што значи ход ка Царству Божијем. Ходови су веома битни елементи који показују кретање ка последњем догађају“ – нагласио је Преосвећени, који је затим детаљније описивао и тумачио литургијско богослужење.

„Дакле, читава Литургија је једна икона, једно изображење Царства Божијега, једног догађаја који је почeo да се збива и који ћe сe дефинитивно збити у будућности. Нажалост, ми обично, када говоримо о Литургији, а то је често под утицајем схоластичке теологије, односно западне, мислимо да се ту ради о прошлости, о некој симболици прошлости. Када гледате и слушате пренос Литургије на телевизији, уз коментаре који иду у позадини,

чујете да Литургија символише догађаје из прошлости, тј. из новозаветне историје... Али немате никакве назнаке да Литургија символише и догађаје Будућег Века“ – рекао је Владика Игнатије, додавши „да зато учешће у литургијском сабрању подразумева учешће у Царству Божијем, и недопустиво је преношење Литургије на телевизији, или на радију и учешће у њој на овај начин.“

„Врло је важно како ћe човек схватити истину“, говорио је те вечери Преосвећени. Литургија као икона истине по својој структури, као сабрање многих око Христа, опријутњује будуће Царство Божије. Царство Божије је израз заједништва човека с Богом и с другим човеком. Истинито постојање човека подразумева, дакле, заједницу, љубав човека према другом човеку. „Али, нажалост, индивидуализам и егоцентризам су данас проглашени истинитим постојањем човека и то је завладало свуда, па и у Цркви“, закључио је Епископ Игнатије.

„Платоново схватање, које је дубоко ухватило корена у нашој цивилизацији, допушта човеку да буде индивидуа, и не само то, него допушта да му баш тај други – буде највећа сметња. Зато имамо у нашој цивилизацији, у нашем времену ту чињеницу да је управо други – мој пакао, други ми смета. То се сада свуда уврежило, а у Цркви највише. Зато у Цркви некоме увек смета. Да би неко постао нешто у Цркви, он мора да буде против другога. Ево погледајте – расколи, свако прича своју истину, а та истина поништава саму себе. Бог је заједница личности Оца и Сина и Светога Духа, и у тој заједници, постоји један први, то је Отац, који је увек у заједници љубави са Сином и са Духом Светим. И ми као иконе Божије смо уствари позвани на такав један начин постојања“ – истакао је Епископ Игнатије. С друге стране, на Литургији људи разговарају са живим Богом иако он физички није присутан, зато што лични однос човека с Богом као личношћу не зависи апсолутно и од његовог физичког присуства.

Предавање Преосвећеног Владике Игнатија изазвало је одушевљење код публике али и бројна питања и дилеме на које је Епископ пожаревачко-браничевски радо одговарао.

У Дубровнику

Молитва за јединство хришћана

Беседа Епископа ЗХиП Г. Григорија
изговорена 18. јануара 2012. године

Епископ ЗХиП Г. Григорије, на позив бискупа дубровачког Г. Мате Узинића, присуствовао је молитви за јединство хришћана у дубровачкој Катедрали Узнесења Блажене Дјевице Марије. У бесједи, након молитве, Владика је рекао:

– Прихватио сам позив и изузетну част преузвишеног бискупа, начелника цркве дубровачке, да вам на овом важном мјесту, у Катедрали Узнесења Блажене Дјевице Марије, упутим неколико ријечи о веома важној теми. Ниједног тренутка не заборављам колико је озбиљан изазов и какву одговорност носи свака изговорена ријеч. Довољно је подсјетити се колико је вијекова прошло, а да хришћани Истока и Запада нису разговарали блиско и отворено, у црквеној атмосфери, желећи да у свему, а прије свега у међусобним односима, буду ученици Христа Господа, који нам је дао нову заповијест – да љубимо један другога као самога себе. Дао нам је заповијест о апсолутној и савршеној љубави, тражећи од нас истовремено и минимум и максимум. Минимум да волимо оне који нас воле, а максимум да волимо и оне који нас не воле. Тако нас је наш Бог и учитељ уздигао до највишег могућег звана које човјек може имати: да будемо љубљени ученици Његови, проповједници Његовог јеванђеља. А проповједник јеванђеља требало би да буде благовјесник новине коју Христос доноси у свијет; проповједник и исповједник благовијести о новом етосу, дарованом од Христа; о етосу и начину живота који праштањем и љубављу поражава зло, преображавајући га у добро.

Преузвиšeni оче бискупе, презвитери, ђакони и вјерни народе оvdje сабрани, могао бих да говорим дugo, да се враћам у историју, подсјећајући се многих и значајних ствари. Могао бих вам причати и о умјетности која нас спаја и ономе што нас раздваја, или чак о будућности, али то би било само моје виђење, јер будућност је у рукама Божијим, али је и суд у рукама Божијим. Хришћанска етика, ако бисмо је најсажетије хтјели изразити, етика је праштања и неосуђивања. Желећи да изbjegнем сувишне ријечи и да сачувам топлицу сусрета, не налазим бољу и снажнију ријеч од оне која је нашла своје мјесто и у самој божанској литургији и у нашој најважнијој молитви – Оченашу, а та ријеч је услов за хришћански живот. Она је почетак ослобађања од гријеха и вратница покајања, али је још више од тога – искорак у вјечну слободу љубави. Она има такву моћ да загрли и онога који нас не воли и да отопи мраз mrжњe у ономе који зло мисли. Важна је и зато је треба изговарати са изузетном одговорношћу, имајући у виду најприје онога који ју је на тај начин изговарао – самога Христа. Она је предуслов сваког једнства, али знамо да постоје и услови за јединство хришћана. Никоме није забрањено да искреним срцем и смиреним духом изговори ту ријеч, свје-

Саопштење за јавност Епархије захумско-херцеговачке и приморске

Због различитих медијских извјештаја који су се појавили поводом присуства владике Григорија молитви за јединство хришћана у Дубровнику 18. јануара 2012. и бесједе коју је том приликом епископ изговорио, имамо потребу указати на слиједећу чињеницу. Након изговорене бесједе владике Григорија, а прије читања молитве *Оче наш*, дубровачки бискуп Мате Узинић захвалио је владици на изговореној бесједи и опроштају који је у њој затражен, и подсјетио да „ако смо хришћани, морамо опрости“, али takođe и нагласио „и ми имамо за што тражити опроштај“ и рекао: „И ја у име свих нас епископу и његовој цркви кажем: Опростите, с надом да ће заиста бити хришћани и опрости“ (видјети на: IKA (Informativna katolička agencija) <http://www.ika.hr/index.php?pričak=vijest&ID=138511>).

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

стан њене тежине и смисла; а та ријеч гласи – опрости. Треба да говоримо увијек и изнова: опрости нам, Боже, гријехе наше. И једнако тако снажно и искрено – опростите, браћо и сестре, јер Отац наш опростиће нама дугове наше, само ако и ми оправшатамо дужницима својим. Вечерас, на овом светом мјесту, у овој прелијепој катедрали и у овом чудесном граду, имам потребу, као хришћанин и епископ изговорити ову хришћанску ријеч – опростите.

Свуда је земља Господња, као што се и ми у овом тренутку налазимо на земљи Господњој. И свако мјесто и град и крај за служују и примају Божији благослов. Али сам дубоко увјерен да је данашњи сусрет утолико важнији зато што се догађа у Дубровнику, у граду свјетlostи и љепоте, граду сусрета свјетова. Дубровник није граница између Истока и Запада, он је одувијек био њихова спона. Иако је преживио многе несрете, надасве је град среће и гостопримства, јер он дочекује и иде у сусрет другима. Утолико је значајније данашње наше сусрећање у призиву мира, благослова и једнства, којем треба да тежи свака душа жедна живога Бога. Треба да хитамо том извору, као јелен на изворе вода, да се напојимо водом живота – Христом Богом, јер је то и пут и циљ и смисао. У томе смо, дубоко вјерујем, већ сви сагласни. Ако неко хита истом циљу различitim путевима, нека због тога не повређује другога и, када стигне и нађе Хљеб живота, нека се окријепи и обрадује и нека дијели радост са свијетом и свима – радост живота. У тој радости, у овом дому Божијем, поздрављам вас миром Божијим, желећи јединство свих у Христу.

Сећање на Исидору

гр Ксенија Кончаревић

Пре 135 година, 4/16. фебруара 1877, отпочео је животни пут Исидоре Секулић, најписменије српске жене од монахиње Јефимије до данас, приповедача, романсијера, путописца, есејисте и преводиоца, једне од кључних личности модерне српске и словенске књижевности, прве жене члана Српске академије наука и уметности.

На петој страни књиге Шилерових драма Данило Секулић, бележник Општине мошоринске, записао је да му се „дана 4/16. фебруара 1877. године, у петак, пет минута пред три четвртине на једанаест са хати пре подне“, родила кћерка Исидора. А на деветој страни, под редним бројем 16 у књизи „Протокол крещајемих парохије Храма Сошествија Светога Духа в месте Мошорине“, парох Василије Поповић уписао је да је Исидора Секулић крштена 9/21. фебруара, да јој је отац Данило, а мати Љубица, да су православне вере и да им је број куће у Мошорину 112. Уписао је да је кум био доктор Милан Ђорђевић, уредник новосадске „Заставе“, а порођај је обавила среска бабица Ана Комчек из Титела.

Овако је отпочео животни пут Исидоре Секулић (1877–1958), најписменије српске жене од монахиње Јефимије до данас, приповедача, романсијера, путописца, есејисте и преводиоца, једне од кључних личности модерне српске и словенске књижевности, прве жене члана Српске академије наука и уметности. Иако јој је било суђено да своје најлепше године проведе у паланачким мртвајама униженог и ограниченог животарења с оне стране добра и зла, она је успела да напише више од пет хиљада страница медитативне и путописне прозе и – тако их је сама назвала – „огледних радова сваке врсте“, да остави за собом романе Ђакон Богојевине цркве (1915) и Кронику паланачкој тробља (1940) као и знамениту студију Његошу, књига дубоке односности (1951). Јован Скерлић,

приказујући њену прву књигу *Сајућици* (1913), приредио јој је зао дочек, а Милован Ђилас, сасецајући њену студију о Његошу, још немилосрднији испраћај из српске књижевности. Ипак, време је показало да је такво литерарно и интелектуално наслеђе, изузев Скерлића, Андрића и Црњанског, од значајнијих српских писаца XX века мало ко оставио.

У себи је Исидора Секулић носила две љубави – према Богу и природи. Носила је у своме бићу сасвим прости веру, црквену, православну, народску. И као што се снебивала да говори о интимним, емоционалним, унутрашњим осећањима и поривима, тако је ћутала и о осећању своје дубоке религиозности. У есеју „Молитве у Топчидерској цркви“, који Јован Христић убраја у сам врх духовне прозе српске књижевности, проговорила је о својој тежњи за достизањем до Бога. „Сан, храну, доколицу, починак – све сам себи ускратила и ускраћујем, Господе... Ја верујем, Господе, да има достизања, али ја мучно и узалудно чиним покушаје да стигнем и до прага достизања“.

У говору, понашању, одевању, животу Исидорином било је нечега монашког. Она као да није живела у граду него у манастиру и као да није читала и писала у радном кабинету него у келији испосничкој. Годинама је живела, крхка и тиха, о обеду који се састојао од два печена кромпира. Знала је као какав испосник да по читав дан ништа не узме у уста. Молила се Господу да је спасе од искушења „златне средине, одмора и мира“. Не

памти кад је поподне легла да се одмори, а од сна се бранила тако што је себе ударала жарачем по глави, па се једном тако и повредила. Својим живљењем умела је да буде *прекор друштва*. У време рата, кажу, закопавала је остатке обеда који су јој доносили у башту. Било ју је стид да она има, а да други немају. Необичан је био и њен доживљај болести: „Болест је за мене необично занимљив доживљај, сем што је мучан. (Кад човек не може да ради треба да се бар мучи, иначе није оправдано што је још жив). За време болести човек изађе из историје, из друштва, потпуно, уђе у нешто сасвим приватно. По томе је болест већа, озбиљна, са последицама, са прогресом у смрт – по томе је болест сасвим слична смрти. Сами, ван историје, ван друштва, једино вас као ветар носи динамика времена“... пише Исидора крајем марта 1951. године Младену Лесковцу. Читавог живота сама, болесна и сиромашна, Исидора Секулић је и у најтежим годинама окупаторског терора и немаштине налазила у себи довољно достојанства, снаге, одлучности да на делу посведочи своје узвишену хришћанско призывање. Родољубива и правична, Исидора одбија иницијативу немачких власти да истакнути културни и јавни радници потпишу апел против бораца за ослобођење земље. Овај позив одбили су да потпишу, између осталих, вајар Сретен Стојановић, Иво Андрић, професор Београдског универзитета Милош Ђурић. Исидора је такође одбила да потпише „уговор са ђаволом“, како је назвала овај

срамни апел, настао крајем августа 1941. године.

Свој народ је волела, али га никада није обоготовала. У бечкој „Зори“, гласилу Српске напредне омладине, још 1911. године Исидора се пита: „Зашто смо месо без крви? Зашто у националној и културној нашој мизерији нема достојанства? Зашто наша књижевност нема сувише сарадника? Зашто наше књиге и листови имају сувише примерака? Ми имамо песника који не певају, приповедача који не приповедају, научника који не испитују, сарадника који не сарађују, интелигената који не читају, не маштају, богаташа који не купују – сав наш културни прогрес је без оца и мајке, свуда где лицитација и аукција. Ми смо као онај Ничеов ужар који, плетући уже, иде унатраг. У својим стварима слепи, у туђима немоћни, млитави смо и без љубави и живота као водени цветови пред залазак Сунца... Зашто јаче не волимо? Зашто јаче не помажемо нашу књижевност, кад њу не стварају само они који пишу? Велике задаће и проблеме не стварају генији сами, него их стварају културне могућности читавог народа“.

Иако интелектуалка највишег формата, Исидора је држала и до обичаја и традиција народних. Тако, 5. јануара 1948. године у писму Младену Лесковцу она надахнуто говори о Божићу: „Божић се баш тиме и разликује од других празника, црквених дана и датума, што је то институција. У њему, у појму „Божић“, у визији „Божић“, има тако много свега људског и човечног од паганског, па и пре паганских времена и радости, да том загонетном и привлачном дану припада најбоље име *институција*. Дужа дан, подмлађује се живот, расту наде... Бадње вече, и Црква у кући: тамјан, мир, песма, вертеп и староставност, сан навечерја једног великог дана“.

И поред изузетно строгог, аскетског односа према животу, Исидора Секулић имала је једно велико задовољство – разговоре са људима. Све се у разговорима рађа – и племенита личност, и мудра мисао, и дубока емоција. Исидора је поседовала све врлине човека од разговора. То потврђују сви они који су имали ту срећу, то задовољство да јој буду бар приближни, ако не и равноправни саговорници (таквих је било мало) или захвални слушаоци (таквих је било понајвише).

Дуго, веома дуго, можда читавих пола века, њена кућа била је нека врста малог књижевног салона, место где је радо примала госте и дуго с њима разговарала. Милан Кашанин се сећа: „Умела је не само лепо говорити него и мирно слушати онога с киме говори“. Разговори са Исидором, по једнодушној оцени њених сабеседника, гонили су на преображавање, на размишљање, на преиспитивање.

У својој приступној беседи одржаној на свечаном скупу САНУ 21. маја 2001. године академик Владета Јеротић анализирао је Исидорине *Молитве у Точицерској цркви*, изневши став да овај спис, поред „Ђакона Богородичине цркве“ и књиге о Његашу, представља њено завештање, изрекавши суд да су ове молитве Исидоре Секулић редакт пример мистичног созерцања у српском уметничком стваралаштву. „За мене нема много сумње да су се овом „созерцању“ сасвим приближили или га у потпуности остварили још само Његош у деловима његове „Луче Микрокозме“, Лаза Костић у „Santa Maria della Salute“, Владика Николај Велимировић у деловима његове „Молитве на језеру“ и Момчило Настасијевић у песмама „Молитва“ и „Речи из осаме“, наводи Јеротић.

Већ у првој, уводној молитви, Исидора Секулић исповеда Богу и људима свој животни кredo: „Као река је човек: без дна и муља не постоји!“ Сукобљена много пута у животу најпре сама са собом, свесно и одговорно, а тек онда и са другим људима, Исидора се и овом молитвом нашла у води „по-кривена мутном пеном“ (рекли бисмо да је ово очигледна реминисценција на Пс. 68), а са њоме и са свим оним што се са дна реке подигло. Њена четврта молитва, по Јеротићевом ми-

шљењу, можда је најближа суштини мистичког и аскетског усмерења хришћанства. Одрицање од свога *ја*, потпуна лишеност осећања посесивности и моћи, свест о својој људској малености и истовремено свест о својој богољикости, подвигнички је пут свих правих мистика. Исидора Секулић, истински хришћански подвигник током скоро целог свог живота, у овој молитви је најближе мистичком доживљају, јер је свесна да се „страшним напором“ мора „ситно и мекано самлети“, да би на крају подвига, „лака као магла“, стигла до Господа. А да ће до Бога стићи, Исидора је сигурна, „јер ми је пут један“, како она и исповеда. Посебном лепотом одише седма молитва – похвала храму Божијем у који је Исидора улазила „горка и мргодна, ... беспомоћна и уморна“, а из њега излазила „права и одмерена, бистра погледа“. Ова молитва као да је била завршница оног казивања Исидоре Секулић из њеног чланка „Бденије у манастиру Раковици“ из 1928. године у коме ова мудра жена смело и срчано упозорава српски народ, нешколоване и школоване подједнако, до дана данашњег, речима:

„Цео један свет још не зна шта ће човек у Цркви?! Не зна шта је то: оставити улицу, скинути шешир, певати под сводом под којим се увек пева живима и мртвима, срећнима и несрећнима“. Најзад, у последњој, десетој молитви, у којој као да су садржане све претходне, Исидора се у „малој, празној и тихој“ топчидерској цркви обраћа Богу једном једином молбом – молбом да у Богу потпуно ишчезне, да „престанем бити оно за шта важим у животу“. Тако је из дубина свога бића вапијала и пред Господом руке своје простирадла она која је у свом овоземаљском веку жудела једино за тихим пристаништем чудесне Христове вечности.

Петог априла 1958. године земна странствања Исидоре Секулић била су завршена. Најумнија жена поникла у српском народу спуштена је у мали голи чамов сандук и предата земљи до општег Васкрсења.

Шира јавност тек је накнадно обавештена да је Исидора Секулић, „овај литературно најкултурнији човек нашег тла од Ђирила и Методија до јуче, до данас, можда до прекосутра“, сахрањена 7. априла, у понедељак, у 16 часова, на Точидерском гробљу. Сахрана је обављена скромно. Присуствовали су најистакнутији писци и културни радници Београда: Александар Белић, Иво Андрић, Милан Богдановић, Вељко Петровић, Милош Ђурић и други. Увијена је у бело платно и положена у обичан чамов сандук „да као и остали људи иструли за три месеца“.

Тако се ка Господу своме винула душа која му је читавог живота предано служила на олтару свога срца и ума, ужижући неугасива кандила рада, самоодрицања, саможртвености, приносећи миомир девствености и сиромаштвољубља и тихо се и трепетно са богонадахнутим Пророком и Псалмопојцем Давидом само за једно молећи: „Да живи у дому Господњем све дане живота својега, да гледа красоту Господњу и рани у цркву Његову“ (Пс. 27, 4). Нека почива на души њеној благослов Господњи кроза сву вековечност!

**Разговор са
академиком
Предрагом
Палавестром**

Критика је потребна у сваком јавном деловању

Разговарала Славица Лазић

Нестанком грађанског друштвеног слоја и просвећених кругова, Српска академија наука и уметности је као национална културна и научна институција прилично угрожена.
Свако ко хоће – може о њу да се очеше.

Доктор философије, секретар Одељења језика и књижевности Српске академије наука и уметности, књижевни критичар и историчар, председник Српског ПЕН-а, Предраг Палавестра, говори као савременик о епохи у коју смо као народ закорачили после ратова, политичке и економске кризе и урушавања свих вредности. Један, народ, његова цивилизација и култура су демонизовани и изоловани од света и свог природног европског и хришћанског окружења. Каква је судбина српског језика, да ли писци могу да промене свет, какво је духовно стање и култура нације, разговарамо са академиком Палавестром, гостујућим предавачем на универзитетима у свету и аутором бројних књига.

Духовна култура наше земље је до пре десетак година била озбиљна преокупација владајуће идеологије, која је настојала да потчини писце и критичку мисао. Колико је данашњој политичкој елити важно да контролише духовно стање и културу нације?

– То се најбоље може видети по стању језика којим говоримо. Језик је данас дубоко примењен, често се не разумеју ни најближи нараштаји. Језик је постао граница међу генерацијама. Сви имају неки свој језик. Зато је данас тешко говорити о духовној елити, посебно политичкој. Велики пад нашеј језика види се у говору политичке и наступу политичара. Тај језик избегава одређеност, јасност, језгротност, обзир, он негује двосмисленост, дволичност, опрез. Свако ко се данас

појави у јавности, мисли да је он друштвена „елита“.

Језик културе је потпуно уништен уличним сленгом, осиромашен у медијима, поништен у новој цивилизацији SMS порука, редукован у политичком дијалогу. Ко данас брани стандарде националне културе?

– У ствари – нико. Свако вуче на своју страну. С једне стране, на своју страну вуку популисти, улични бранитељи нације и „отаџства“, на другу вуку они који се ради туђег одричу себе, свога народа, своје историје, свога језика и својих корена.

Да ли су писци који не потписују комерцијализоване књиге које личе једна на другу остали без јавног угледа и утицаја? Данас свако ко има неколико стотина евра може да штампа свој „рецепт за љубав и живот“ који брзо постаје бестселер?

– То су облици данашње културе и модерне цивилизације – бар како их ми схватамо.

Написали сте књигу у којој сте дали историјски преглед развоја српске књижевне критике последњих 250 година. Да ли је свест критике данас потребна, шта су данас критичари ако нису творци мишљења свог времена?

– Критика је потребна у сваком јавном деловању, мада је у данашње време сувише уситњена, специјализована и раздељена. Њен углед је оборен и она је данас облик комерцијалне реклами. Промоције књига су важније од дневне критике, а огласи о новим књигама свуда заузимају више места него њихови прикази. Језик данашње критике је сувише стручан и често неразумљив. Критичари и писци, као некада средњовековни калуђери, иду од манастира до манастира, од једне промоције до друге, читaju и говоре једни другима и мисле да тако творе јавно мишљење.

Колико САНУ може да помогне урушеном стању у коме се налази национална култура и образовање? У којој мери садашња поли-

тичка елита подржава пројекте и активности Академије?

– Иако држава помаже истраживачки рад Академије, нестанком грађанског друштвеног слоја и просвећених кругова, Српска академија наука и уметности је као национална, културна и научна институција прилично угрожена. Свако ко хоће, може о њу да се очеше. Демократија се код нас схвата као надвикивање и рушење, све се спушта у блато и доводи у питање, нарочито старе институције.

Друштво је на низбрдици, мало ко кога хоће да саслуша, власт се сваког дана све више растаче, нико неће озбиљно да ради, појединачно нема стварног ослонца.

Зашто се данас у нашој средини не чује гласно мишљење критичке интелигенције, која је својевремено била носилац отпора и творац јавног мишљења?

– Мислим да данас нема друштвеног морала нити оне свести за које би се залагала критичка интелигенција. Наше данашње друштво нема свог трезвеног националног и међународног идентитета, нема ни правог циља, нема свести о правди и правичности, нема јасне мисли, сем напона за преживљавањем. Тако се овде изгубио и смисао критике, али је, на жалост, тако и у многим другим културама. То је општа цивилизациска одлика нашег времена.

Какве су дугорочне консеквенце политизације писаца и својатања књижевности, па тако српске писце истерују из хрватских школа и обрнуто, присвајају се српски писци и књижевност као црногорски и бошњачки?

– Све поделе су у нашем савременом друштву пре свега политичке и увек су водиле верском, класном, националном и административном отуђењу. На овим просторима, мисмо све те поделе исувише прескупо платили и сада полако долазимо себи. Увиђамо да нам ни у Хрватској, ни у Босни, ни у Црној Гори нису потребни ни преводиоци ни посредници.

Стваралачки круг српске књижевности започет је пре осам века стварањем црквеног канона. Имамо ли данас дела модерне духовне хришћанске провенијенције, као један од стилова епохе?

– И данас имамо писце који постављају морална и духовна питања, али их је мало, мало се читају и нерадо прихватају. Питам се: шта је то „модерна духовна хришћанска провенијенција“? Да ли су то древни канони и принципи из молитве „Оче наш“, из Десет Божијих заповести или православног Символа вере? Тек када будемо знали шта хоћемо и какво друштво желимо у наредних педесет година, тек тада ћемо, можда, схватити трајне и свеважеће духовне и моралне вредности, као што су: заједничка свест, разумевање ближњих, разлика између грешака и грешоте, поштовање других и друкчијих.

Да ли је стављена тачка на спорења око недостатака Речника српскохрватског језика САНУ? Речник је почeo да излази пре пола века на језику који више не постоји. Распадом бивше Југославије прокламовани су бошњачки, хрватски и црногорски језик.

– Српскохрватски језик постоји као јединствена норма из које расту и развијају се велике или мале гране говора и дијалеката. Језик прати развој националне свести, националне културе и политичку вољу националних држава. Корен му ипак остаје један исти – српскохрватски језик, интегрисан у велику породицу словенских језика. Националне државе су се поделиле, али се људи између себе ипак сасвим добро разумеју. Рекло би се да је прошла висока температура подвајања и да се јединствени организам сродних језика полако опоравља.

Имамо ли црквени дух заједнице и заједништва и изграђени блијско светоотачки персонализам на свим нивоима?

– Немамо. Немамо чак ни основе друштвеног пројекта, нити „заједничке свести“.

Светиње српског народа

Манастирак – благо скривено неколико векова

Тачно време изградње манастирског храма, посвећеног Св. Николају Мирликијском, није познато, као ни име ктитора. Народно предање преноси веровање да је храм старији од Каленића, да се до њега стизало само на коњима и да је светиња грађена без гвожђа и креча, тако што се „све са руке на руку носило“.

Недовољно истражен и недовољно проучаван, пажњу стручне јавности Манастирак је изазвао тек након заштитних археолошких истраживања 2006. године. Том приликом су откривени темељни остаци старије грађевине и некропола са гробним прилозима који су потпомогли датовању цркве.

Манастир се налази на свега четири и по километра удаљености од Рековца, у близини села Велика Крушевица, у клисуре покрај Мочилског потока, а у широј околини манастира Каленић. Припада Шумадији, области Левач.

Када је Феликс Каниц, 1887. године, Манастирку прилазио од Сиљевице, оближњег села, забележио је:

„Приближавало се вече а ми смо се пуне три четврти часа непрекидно спуштали низ бучан планински поток, који је покретао и једну воденицу. Често смо скакали с једне његове стрме обале на другу, док се најзад смирио у нешто већем манастирском потоку, на чијој се левој обали, у подножју једног брежуљка засађеног виноградом, налази манастирски, а сада рековачки парохијски храм, саграђен вероватно на рушевинама неког старијег. Мој чича донесе из оближње поповске куће једну воштану свећу и при њеној светlostи разгледао сам бело окречену црквицу, саграђену 1809. године са основом у облику крста, посвећену Св. Николи, с малом куполом, олтарским и бо-

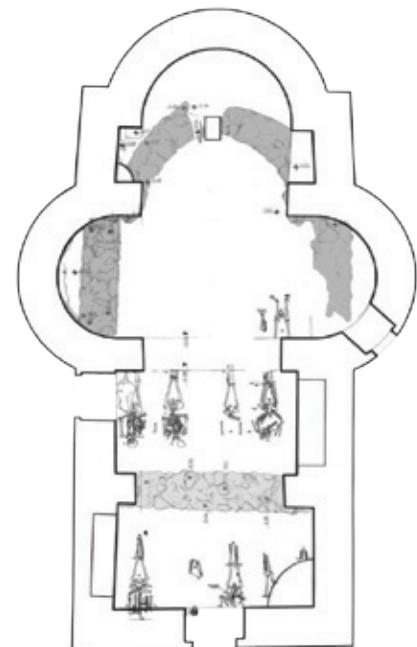
чним апсидама, која свој веома посвећен сабор слави на дан Св. Илије (2. августа)“.

Тачно време изградње манастирског храма, посвећеног Св. Николају Мирликијском, није познато, као ни име ктитора. Народно предање преноси веровање да је храм старији од Каленића, да се до њега стизало само на коњима и да је светиња грађена без гвожђа и креча, тако што се „све са руке на руку носило“. Упркос томе што храм није сачуван у извornом облику и што је претрпео многоbrojne интервенције, успео је да сачува дух моравског градитељства. Наглашен вертикалizam потцртан и на тај начин што је купола постављена на тамбур, асоцира на Каленић, Лазарицу, Наупару и Руденицу.

Данашњи изглед храма потиче из времена обнове, из 1804. године. Храм је у основи сажети триконхос, засведен полуобличастим сводом, са припратом на западној страни. Изнад централног дела наоса уздиже се октогонална купола. Храм је зидан речним облуцима, ломљеним и пртесаним каменом, уз употребу кречног малтера као везивног средства. Светlost је у храм пронирала кроз уске монфоре смештене на куполу и певничке просторе. Оригинална камена декоративна пластика, која је највероватније оживљавала фасаде, страдала је и није сачувана ни у фрагментима. Старија једнобродна грађевина, са припратом која је накнадно

дodata, сачувана је само у темељној зони која је зидана од ломљеног и полуобрађеног камена, са кречним малтером као везивним средством. На чинијеницу да је припрата накнадно дозидана указује начин спајања са западним зидом старије цркве, као и скелетни остаци покојника који делимично залазе под западни зид припрате на који належе и западни зид храма из 19. века. Дакле, најпре је саграђен једнобродни камени храм са полуокружном олтарском апсидом, нешто касније, након укопавања покојника западно од храма, припрате, а тек потом храм који у обновљеном облику и данас егзистира. Темељи старијег храма нису откривени у целини, будући да је постојећи храм делимично постављен на старију основу. Откривена је типична средњовековна некропола, са хришћански оријентисаним гробовима који су слободно укопавани у земљу, без гробних обележја. Покојници су сахрањивани у опруженом положају, са рукама прекрштеним на грудима или на стомаку. Један од гробова имао је угарски новац и ромбоидну плакету са Ћирилским написом.

Плакета са написом је украсавала неку од средњовековних чаша. Чашу из Манастирка датујемо у крај 14. и почетак 15. века, на основу помена челника Хребељана у напису на плакети, који је имао титулу „великог“ челника на двору деспота Стефана. Као први „велики“ челник на Деспотовом двору, Хре-

бељан се помиње 1405. године. У време Лазаревића, функција членика и великих членика подразумевала је ангажовање у сferи судства и делимично у одређеним цивилним пословима, у улоги заступања владара. Челници су такође, по одлуци владара, настављали судске поступке који су покретани на захтев светогорских манастира.

Наша плакета са чаше из Манастирка само је још једна у низу чаша које су до сада пронађене у Бањи Прибојској, Дечанима, Пећкој Патријаршији, Новом Брду, у Студеници... Уз до сада ретке примерке властелинских чаша из 14. и 15. века, део чаше из Манастирка добија на значају, потврђујући податке из архивске грађе да су оне у овом периоду у средњовековној Србији постојале.

У Манастирку, у слоју првобитног пода, откривен је један примерак новца Св. кнеза Деспота Стефана Лазаревића, који је на аверсу имао грб Лазаревића, шлем са волујским роговима, а на реверсу приказ Христа на престолу (1389–1427).

Гроб број 3 је уз апликацију као прилог имао и угарски новац, 199 сребрних денара Жигмунда Луксембуршког (1387–1437) који се датују у период 1387–1389. Откривени примерци угарског новца су још једна потврда политичке ситуације у Србији с краја 14. века, када земља постаје поприште сукоба и када Мађари предузимају низ похода на Србију.

Манастирак је вековима окупљао народ левачког краја као једини парохијски храм за дванаест околних села и цео Рековац до 1934. год. До данас је сачувана традиција свенародног молитвеног сабрања на дан храмовне славе 22. маја, на Преображење и на Покров Пресвете Богородице.

Од 21. октобра 1963. године манастир је под заштитом Завода за заштиту споменика културе Републике Србије. До 2000. године није било струје, а пут је пробијен тек пре десетак година.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, Манастирак је 2005. године враћен у статус манастира, што подразумева даљу бригу на уређењу манастирског комплекса.

Због опасности од клизишта за звонару која се налази у самој близини манастирског храма, а уз превасходну помоћ Министарства вера, крајем 2009. године морали смо да започнемо изградњу манастирског конака.

Благодарећи на досадашњој помоћи Министарству вера и дијаспоре, Скупштини Београда, као и свима који су на било који начин допринели досадашњој изградњи и обнови манастира, молимо људе добре воље да помогну колико до њих стоји обнову ове древне светиње.

*Монахиња Теодора,
намесница Манастира Манастирак*

Плакета са натписом, која је украшавала неку од средњовековних чаша.

Новчићи из 14. века, пронађени током археолошких истраживања Манастирка

Новац Св. кнеза Деспота Стефана Лазаревића пронађен у Манастирку

Новчану помоћ за обнову Манастирка донатори могу уплатити на жиро рачун манастира код Комерцијане банке, број 205-102372-74.

Информације на телефон 064/04-31-820 и 065/803-58-36

Библија и Литургија

— први део —

Протојереј-старофор гр Владимир Вукашиновић

Библија је реч Божија, а Света Литургија представља речи упућене Богу које су потекле из Библије или које су њом инспирисане. И сама Анафора, поготово Анафора Светог Василија, саткана је од библијских тема и мотива.

Православној Цркви понекад упућују приговоре да Свето Писмо у њој не заузима заслужено место, да оно не представља центар духовног живота и да се ни клирици ни верни народ не надахнују свакодневним читањем библијског штива. И када би то било тачно, да ли би то истовремено значило да православни хришћани немају никакве везе с библијским штивом, односно библијским животом и истукством? Размотримо то питање мало пажљивије и покушајмо да на њега пружимо задовољавајући одговор.

Теологија произлази из истукства односа Бога и човека и говори нам о различитим аспектима тог истукства. Сусрет Бога и људског рода, утемељен у Божијим неуморним и непрестаним јављањима, интервенцијама, даровањима, саопштавањима, исправљањима и исцељивањима и људским одговорима, прихватањима, обећањима, у многовековној историји верности и падова, успостављања и обнављања Завета, створио је многозначни простор овога сусрета и овога јединства – Цркву Божију. Црква Божија није само простор у коме се одвија то истукство, она је и његов садржај и његов извор, али и његов крајњи циљ.

Свето Писмо Новог Завета настало је у Цркви – писали су га сведоци и ученици сведока. Описивали су непосредно и посредно истукство. Свето Писмо, за нас православне, није извор вере по преимућству. Принцип *sola Scriptura* немогућ је и неприхватљив у нашем духовном истукству. Свето Писмо је делимичан запис ширег истукства, обим-

нијег односа Бога и људи у заветним сусретима. Сам крај Јовановог Јеванђеља: „А има и много друго што учини Исус, које кад би се редом написало, ни у сами свет, мислим, не би стале написане књиге. Амин“ (Јн 21,25), није хиперболичан нити пригодан. Он само истиче чињеницу да је библијски текст, у ствари, избор из ширег истукственог оквира, односно да је истукство Цркве, како рекосмо, шире од њених појединачних израза.

Библијски записи истукства богоопштења, управо својом канонском валидношћу, дају нам духовну гаранцију објективности, ваљаности истукства које је у њима записано. Постојање таквих записа помаже нам да унутрашња, психолошка и субјективна религијска стања и осећања васпитавамо, формирајмо и преусмеравамо у објективном смеру.

Литургија у Библији

Свето Писмо је записано сведочанство односа Тројединога Бога и Његовог народа. Међу различитим типовима и врстама односа посебно место заузима богослужење = јаједничка молитва = литургија. Литургија се опијује на више места: као Христово установљење Свете Евхаристије на Велики Четвртак (Мт 26,26–30) и тумачење апостола Павла овог значајног догађаја – самога једра Свештеног Предања Цркве („Јер ја примих од Господа што вам и предадох....“ 1Кор 11,23–30), кроз различита апостолска евхаристијска сабрања (попут оног описаног у Дап-

2,42: „И бијаху постојани у науци апостолској и у јаједници у ломљењу хлеба и у молитвама“), евхаристијске благослове и молитве присутне на страницама новозаветних текстова (као познато 2Кор 13,13: Благодат Господа нашега Исуса Христа и љубав Бога Оца и јаједница Светога Духа са свима вама, Амин.“), богослужбене гестове и радње Посланице Јеврејима, Јовановог Откровења и његовог Јеванђеља, названог, како знамо, евхаристијским, као и теологију Христове првовештеничке = архијерејске, дакле литургијске службе присутне на различитим страницама Новог Завета.

Библија у Литургији

Библија је реч Божија, а Света Литургија представља речи упућене Богу које су потекле из Библије или које су њом инспирисане (Оче наш, библијске песме, псалми). И сама Анафора, поготово Анафора Светог Василија, саткана је од библијских тема и мотива. Дакле, Библија је на обе стране. Црква одговара Божијим речима. Размена речи је слика размене срдаца, живота. У првом делу Реч долази од Бога, а у другом се враћа Богу.

У све литургије Православне Цркве и у највећи број Светих Тајни и молитвословља уgraђени су променљиви или непроменљиви библијски одломци. Библијски одломци у православном богослужењу читају се у форми катизми (Псалтир расподељен на двадесет катизми, да би се прочитao цео у току седмице, а у време великог поста два

пута у току седмице), *паримија* (расподељен Стари Завет) и *зачала* (расподељени новозаветни одломци – да би се у току године прочитао цео Нови Завет).

Читање и тумачење Светог Писма

Бог није свом народу оставио само Књигу (иако хришћане називају људима, народом Књиће – што указује на средишње место Библије у њиховим животима) него је оставио и праксу (евхаристију), молитву, црквену структуру, искуство. Историјски гледано, када је реч о коришћењу Светог Писма у Цркви, прво су у употреби били ста-розаветни текстови, Закон и Пророци, а затим и новозаветни, који су једним делом и писани за литургијска сабрања. У литургијама антиохијске фамилије тако, на пример, четири обавезна литургијска читања обухватају Закон, Пророке, Апостол и Јеванђеље, док у Александријским литургијама постоје такође четири читања, али сва из Новог Завета: Апостол, Јеванђеље, Дела апостолска и Откривење. Њих су увек пратиле проповеди, што је, све заједно, сачињавало први, уводни (не у пејоративном смислу речи) део Литургије – *Лиштурцију речи, мање успешно названу Лиштурцијом оглашених.*

Прве речи које су се вековима могле чути на Светој Литургији била су библијска читања. (То нису били и први гестови – први гест је увек био сабирање Цркве конституисање Тела Христовог првог и неопходног предуслове сваке литургијске службе.) То није било случајно нити без великог значаја. И у Литургији као и у сваком другом аспекту богоопштења Бог има иницијативу. Литургија почиње Божијим говором на који човек одговара литургијским, молитвеним одговором. Свето Писмо није мртва књига хладних записа из прошлости, већ је живо Божије обраћање нама данас. Евхаристија је Реч Божија, односно Христова, којом се Црква, Христос, обраћа и моли Богу Оцу. Литургија је истовремено дијалог Бога и његовог народа или дијалог у Цркви у којој је Христос централни актер оба процеса оба тока – од Бога ка људима и од људи ка Богу. Како то бива?

Библијске одломке на Литургији чита ђакон или њих у ствари изговара Христос. Ђакон позајмљује своје биће Христу, како је то говорио Свети Јован Златоуст у својим Катехезама, да би

Свети Василије Велики служи Литургију, црква Св. Софије у Охриду, фреска из 11. века

Христос чије смо Тело конституисали сабирањем у Цркву био тај исти који је благовестио по горама и градовима Палестине, али то и данас чини на сваком месту где смо сабрани у име његовој. Литургију, такође, Христос као Архијереј и Владика свих приноси и прима, бивајући принесен и раздељиван. Библијска реч излази из Христових уста, иста свeta уста проузносе евхаристијску песму хвале. У њему се, дакле, сусрећу и пројимају Библија и Литургија.

Тумачење и разумевање Библије у Литургији

У богослужбеним круговима наше Цркве Свето Писмо се непрекидно благовести, проповеда, саопштава, и непосредно и посредно. Химнографија и молитве само су другачија издања библијске поруке и подсетници на њу. Питање говорног језика у богослужењу увек је повезано, на првом месту, са Светим Писмом. Оно се прво преводи, не као целина, него у складу с богослужбеним

потребама. То су радила Света браћа Кирило и Методије. То је вековни мисионарски метод Православне Цркве.

Постоји неколико нужних и неопходних претпоставки за литургијско свештенослужење и разумевање Светог Писма. Свештенослужење, на првом месту, мора бити на разумљивом, говорном *језику*, али то није довољно. Неопходна је квалитетна *библијска катехеза* која може да доведе до познавања свештене историје. Шта вреди на појмовном плану разумети како се Црвено море раздвојило и пропустило Мојсеја и његов народ, а потопило фараона, када своје богатство тог догађаја и бескрајно слојевит низ асоцијација које он буди остају за нас закључани због непознавања историјског контекста у којем се тај догађај одиграо? И шта неком ко није упознат с новозаветном историјом значе речи: „У ноћи у којој би предан, односно управо самога себе предаде за живот света...“? Наравно, веома важан предуслов и пут разумевања Светог Писма јесте *практика* →

билијских истине – живљење у складу са њима. То је дубоко унутрашње разумевање кроз доживљавање.

Од посебног је значаја и *литургијска омиља*. Она уводи заједницу у разумевање, а претходи јој молитва: „Засијај у срцима нашим, човекољубиви Владико, непролазну светлост Твога богопознања...“ Она није само објашњење, тумачење текста, него је, пре свега, његово блајовештење. Омиља води у славослов Слава Тебђе, Господи, и не сме да се сведе на хладну анализу текста. Библистику, над којом се већ столећима надвија баук немолитвеног критицизма и херменеутичке хистерије, управо овако схваћено тумачење исцелује и ставља у њен изворни и органски контекст. Омиља је *реч о Рени* Божијој – Библија протумачена у литургијском контексту који на посебан начин отвара и припрема и тумача да протумачи, саопшти, подели и дарује значење као пут и по-знање, као са-знање, а не као пукки интелектуални увид и знање, и слушаоца да прими све то на прави начин. То је једини могући начин тумачења највише због тога што је и оно што је записано у Библији и оно што се дешава у Литургији једна иста стварност, комплементарна и узајамно пројимајућа – активно бивање у Божијем присуству.

Библијски текст је увек актуелан, иако постоје извесне условљености и ограничења која могу бити културолошка, сазнајна и слична. Али се у њему описују многа егзистенцијална искуства која у свим временима имају исто значење: заједнички обед, суд, љубав, завет, смрт...

Сваки човек мора да саслуша и да с вером прими библијску Реч. Мора да отвори врата свог бића Речи Божијој да би она могла да уђе у њега, да га преобрази и да у њему чудотвори. Без вере Библија почиње да бива за онога који не верује хладан запис о прошлости. То је зато што вером прихватамо и оживотворавамо светописамски текст.

Литургија тумачи Библију

Света Литургија и друге Свете Тајне имају библијску предисторију, своје праобразе, али су оне истовремено и најбољи тумачи Старог Завета. У светотајинском животу открива се прави, дубински смисао Старог Завета, али на начин који је отворен, условно речено

– недовршен. То је начин који подразумева да ће потпуно откривање уследити у будућности, што, уосталом, каže и свештени триптих: сенка, икона, истина познатог Оца.

Треба знати да Литургија, на известан начин, тумачи и преноси, представља и саопштава библијске догађаје и светописамску стварност.

Литургијски тумачи су на то више пута указали. У доба Германа Цариградског, Литургија бива тумачена као циклус вербалних и ритуалних икона које осликовавају – речју, гестом и литургијским окружењем – одређене догађаје, просторе, предмете, тј. феномене уопште из живота Христовог, али и из сфере Небеске Литургије. Литургијске радње и гестови, као и сама структура службе, почињу да се третирају као сликовни символи, својеврсни облици свештених призорова, односно икона.

Тумачећи разлог увођења управо оваквог иконичног тумачења Свете Литургије, Никола Кавасила пише: „Из тог разлога је и уведена ова символика – с једне стране, она не указује само речима на догађаје из божанског домостроја, него саме те догађаје поставља пред наше очи, а с друге стране, бива видљива током целокупне Свете Тајне. Тако она, на онај први начин, лакше делује на наше душе, и то не само као какав призор него тако што буди у нама осећања – јер видљива представа оставља у нама јачи утисак – а на онај други начин делује тако што не оставља места за заборав и што не допушта да наше мисли некуд другамо буду усмерене, све док нас не доведе до ове божанске Трпезе.“

Такво разумевање литургијске службе као начина тумачења или и представљања библијских садржаја имамо и у делима корифеја српске теологије какав је био Епископ Дионисије Новаковић. Он у Свом чувеном литургичком делу „Епитом“ о томе пише следеће: „Питање 68. Зашто након: Спаси Боже људе твоје... Народ пева: Видесмо светлост истиниту, примисмо Духа небеског и остало? Одговор: Зато што је кроз сву службу Божију различитих Тајни Христових и наше вере спомен био – то јест како је дошао у свет Син Божији, како је распет био, како је вакрсао, како је Дух Свети сишао на земљу. Тако смо ми слушали све ово што се спомињало на Светој Литургији и видели оно што је нашим очима представљено ликом а када се на крају све то завршило припадајући благодаримо Богу који нам је

омогућио да ово чујемо и видимо и удостојио нас Светога Духа.“

Свето Писмо као литургијска књига

На Светој Литургији постављена су два стола, две трпезе – сто Речи Божије и сто Тела Христовог. На првом столу ломи се хлеб Речи Божије, а на другом Хлеб који с небеса силази и даје живот вечни. Разумевање Речи Божије као својеврсне хране са којом се треба сјединити једењем присутно је у пророчкој и апокалиптичкој књижевности. Тако Бог припрема пророка Језекиља рекавши му: „И рече ми: Сине човечји, поједи шта је пред тобом, поједи ову књигу, па иди, говори дому Израиљевом. И отворих уста, и заложи ме оном књигом. И рече ми: Сине човечји, нахрани трбух свој и прева своја напуни овом књигом коју ти дајем. И поједох је, и беше ми у устима слатка као мед“ (Језек 3,1–3). Речи Божије једе и пророк Јеремија: „Кад се нађоше речи Твоје, поједох их, и реч Твоја би ми радост и весеље срцу мом, јер је име Твоје призвано на ме, Господе Боже над војскама“ (Јер 15,16). Он их дубоко усваја, сјединијује се са њима, оне постају саставни делови његовог целокупног бића а не само ума, слуха или вида. То важи и за апостола и јеванђелисту Јована Богослова који записује: „И глас који чух с неба, опет проговори са мном и рече: Иди и узми књижицу отворену у руци анђела који стоји на мору и на земљи. И отидох анђелу, и рекох му да ми да књижицу. И рече ми: Узми и поједи је; и загорчаће ти утробу, али у устима твојим биће слатка као мед“ (Отк 10,9).

Веза између Речи Божије и Хлеба Божијег, односно чињенице да су и Речи Божије својеврстан Хлеб живота, истакнута је у Јовановом Јеванђељу. Тамо се након Христове беседе, његових *речи* у капернаумској синагоги о хлебу живота који је тело његово, који силази с неба и истинско је јело, који се даје за живот света (Јн 6,27–59), која је, као беседа тврда коју није могуће слушати (то важи за Јудеје али не и за Јелине који су те концепте наслућивали у мистиријским религијама), саблазнила неке ученике, управо *ове његове речи називају речима живота вециној* (Јн 6,68). Ту видимо соптиолошку природу библијско-евхаристијске благовести, беседе. Оба стола су постављена и намењена свима и за све. За њима се слави Свадба Царевог сина.

– крај у следећем броју –

Још једном о Гилберту Киту Честертону

„Недовршени храмови“

– проблем актуелности хришћанске аксиологије

Блајоје Панићелић

„Не само да је вера мати читаве енергије света, него су њени противници очеви сваке светске збрке. Секуларисти нису разорили божанске вредности, али јесу успели порушити секуларне вредности, ако им је то за какву утеху. Титани нису свладали небеса, али јесу опустошили свет.“

Гилберт Кит Честертон

Гилберт Кит Честертон био је публициста и философ који је људима двадесетога столећа пришао причу која је у својој бити јеванђељска, те се може сматрати истинским „апостолом“ савременог доба; његово „проповедништво“, с једне стране у потпуности је у духу времена у коме је живео, с друге, прича је била две хиљаде година стара; а такође је, што је нарочито важно, актуелна и данас, скоро читав век након што је испричана. Успело му је, дакле, оно што је Христовим мисионарима неопходно, али често недостижно: уједно је био и модеран и традиционалан. У добу када је проглашена криза традиционалних вредности, када се говори о постхришћанској ери или чак цивилизацији у којој је хришћанство „стрено тело“, када се светско друштво креће путевима на којима су знаци одавно ишчупани, те и не зна куда ће стићи и да ли ће уопште негде стићи или ће вечно тумарати недођијом коју је само створило, мисао господина Гилберта Кита Честертона осветљава онај „узани пут“ којим обично треба ићи.

„Велике приче“ су постале досадне (неко би рекао: неупотребљиве, стерилне) а нове нису написане. Јасно је, иако многи то неће признати, да се у тој ситуацији и Црква не сналази баш најбоље. Делује тромо, а опет, невероватно самодовољно. Понекад изгледа као лош наратор добре приче.

Отац Александар Шмеман, чија је дјагноза савременог црквеног живота експериментално доказива, сматра да „мало по мало, православље постаје неуротично, људи иду наоколо тражећи одговоре, а одговора нема, или, тачније речено, одговори су толико уопштени да људи не знају како да их примене на сопствене животе“.

Да ли су доиста хришћански идеали превазиђани? Да ли уистину живимо у добу коме је хришћански систем вредности само прашњави музејски експонат? Одговор на оба питања је још увек, бар како се мени чини, негативан. Међутим, у праву су они који сматрају да је само питање тренутка када ће реалност бити у потпуности другачија.

Друштво је у целини у кризи, поробљено је бесмислом. И Црква, свиђало се то нама или не, често и сама запада у кризу идентитета и није у стању да понуди лек против бесмисла. Узгред буди речено, то није плодносна криза, она из које се рађају велика дела (попут нпр. кризе с почетка хришћанске историје, када је Црква скоро три века била прогоњена, а која је резултирала тиме што је скоро читава тадашња икумена прихватила Христа), дапаче, то је управо криза те кризе. Како је дошло до те кризе хришћанства? По Честертоновом мишљењу, она је изазвана споља, а уједно је изостала и адекватна реакција изнутра; два су, дакле, фронта у питању: криза

је изазвана од оних који су ван црквених зидина, а „потпомогнута“ од оних који су били у црквеној порти.

Савремени човек, опседнут сопственим прогресом, запао је у пато-лошки страх од прошлости и у том стању готово хистериично одбације све оно што се тиче „старог“ хришћанског начина живљења. Хришћанске апологете, с друге стране, не успевају га убедити у исправност својих уверења. Погледајмо у наставку шта о свему томе (дакле: кризи савремене цивилизације и кризи хришћанства) говори Гилберт Кит Честертон (припадник оне малобројне групе бранитеља црквених вредности који су трезвено сагледавали ствари, који су давали умесне одговоре критичарима, а та које и оправдано критиковали све дејвијантне појаве унутар хришћанског начина живљења и мишљења).

Страх од прошлости

„Неколико деценија унатраг“, пише Честертон 1910. године, „обележено је посебним неговањем удварања будућности“. Још је, дакле, с краја деветнаестог века па све до наших дана актуелно игнорисање прошлости зарад скорашиње (за разлику од те прошлости) „идеалне“ будућности. „Савремени човек више не објављује успомене свог славног деде, него је заокупљен детаљном и ауторитативном биографијом“.

фијом свог славног унука. Уместо да дрхтимо пред аветима умрлих, ми се понизно јежимо пред сенима још нерођеног детета.“ А све то јер смо „одлучили да погрешно схватимо оно што се додило; и, уз извесно олакшање, окрећемо се утврђивању онога што ће се дододити – што је очигледно много лакше“. Човек хедонистичке цивилизације не трпи никакав терет, а посебно не терет дела и мисли личности које одавно нису међу живима. Борба против „старог“ и „старих“ је унапред добијена, јер се супарник не може бранити; довољно је само да заборавимо да историја не почиње од нас, и да се попнемо на победничко постоење. „Култ будућности представља“, како исправно увиђа Честертон, „не само слабост, него и кукавичлук нашег времена. (...) У нападању пра-старих или древних ствари нема ни мало више храбости него изазвати нечију бабу на двобој.“

Савремени (по природи егоцентричан) човек будућност третира као „празан зид по коме свако може слободно да испише своје име великим колико год му воља; прошлост сматра већ прекривеном нечитким шкработинама, попут Платона, Исаије, Шекспира, Микеланђела, Наполеона“. Савремени свет агресивно намеће трагање за нечим „новим“, по сваку цену не допуштајући могућност актуелизације „старих“ парадигми. Честертон у свом препознатљивом стилу примећује: „Постоји једна метафора којој су савременици веома

привржени; они стално говоре: 'Сат не можеш вратити унатраг'. Једноставан и очигледан одговор гласи: 'Можеш'. Сат, као дело човекове умешности, човековим прстом може да се врати уназад до било које цифре или сата. На исти начин, друштво, као дело човекове умешности, може да се обнови, на основу било каквог плана који је икада постојао.“

Међутим, и када се неко данас окрене унатраг и покуша да у прошлости пронађе одговоре на своја егзистенцијална питања најчешће игнорише хришћанско наслеђе или га третира декадентним, и скупа са својим „највећим пророком“ узвикује: „Ми ве-рујемо у Олимп, а не у 'Распетога'!!!“ (Фридрих Ниче).

Да ли прошлост, конкретно прошлост у којој је хришћанска аксиологија била одређујућа, може да нам понуди „срећну будућност“? Честертон је искључив: „Човек може да нађе живот само међу мртвима! Он је унажено чудовиште, с ногама које грабе напред и лицем окренутим унатраг. Он може да будућност одржи пропупелом и горостасном, све док размишља о прошлости. Када покушава да размишља о сâмој будућности (игноришући прошлост), његов ум своди се на слабоумност сразмерну врху чиоде, коју неки називају нирваном.“ Честертон закључује, позивајући се на историју као на „крунског сведока“, да су само људи који су пажљиво гледали у прошлост доиста нешто вредно урадили за будућност.

Предуслов прогреса јесте *постојање* идеала који се заступају у име тог развоја. Честертон вели да „ниједан идеал не опстаје довољно дуго да би био реализован, чак ни делимично“. Стога, „савремени човек никада неће променити своју околину“, никада неће остварити свој сан да промени свет, јер „непрестано мења своје мишљење“. А та несталност резултат је његове инфериорности; вредности које проповеда модеран човек старе су тек колико и он, зато са њим и умиру без икаквог резултата. Честертон је у праву када каже да је „небитно колико пута човечанство прави омашке у подражавању (старих) идеала; у том случају и сви његови неуспеси могу бити плодоносни. Али је свакако битно (да не кажем ужасно) колико пута човечанство мења свој основни идеал; у том случају, сви његови неуспеси остају бесплодни.“

Шта нам је чинити?

Наставак изградње „недовршених храмова“

Гилберт Кит Честертон је једном приликом посведочио разлог због ког је у својим трагањима дошао до црквених идеала као оних који су несумљиво спасоносни: „Када сам рекао: 'Идеал мора бити чврст', Црква је одговорила: 'Мој идеал је дословце чврст, јер је постојао пре свега другог'. Говорио сам, даље: 'Потребно је да буде идеал вишебојан, попут уметничке слике', а Црква је одговорила: 'Мој идеал је дословце слика, јер знам ко ју је насликао.' Зато се Честертон пре свега залаже за „слободу обнављања“. Он сматра да су „изгубљене парадигме управо оне које могу да спасу свет“. Основна заблуда оних који имају фобију од прошлости, по његовом мишљењу, јесте да су поражене ствари уједно и побијене ствари.

Сада долазимо до унутрашњег узрока кризе савременог света. У чему је, дакле, била улога хришћана у генерисању те кризе? Како то да Црква као „власник“ „лека бесмртности“ (тј. лека против бесмисла) није знала да га употреби на адекватан начин? Честертон сматра да није проблем у хришћанским идеалима, него у онима који те идеале треба да реализују: „нису свету досадили црквени идели, него њена реалност... Хришћанство је

непопуларно не због скромности, него због ароганције хришћана.“ Кривце он налази, пре свега, у клиру: „Свакако, ако је Црква обманула, то се у највећем односи на свештенство“.

Проблем је, дакле, у томе „да су велике идеје из прошлости пропале, не због тога што су надживљене (што мора да значи превазиђене), него због тога што нису поживеле доволно дуго“. Честертон сматра да „човечанство није изашло из средњег века; напротив, оно се из средњег века повукло у назадност и расуло“. Главни узрок томе јесте чињеница да су хришћански идеали од самих хришћана проглашени недостижним, што је у очима многих могло да изгледа као још једно од многоbroјних проповедања „утопија“ које не решавају већ додатно продубљују проблеме, реалне проблеме људи овде и сада. Уз то, уколико ти исти проповедници говоре о љубави као врлини над врлинама, а благосиљају убице у ратним злочинима или подводе малолетнике, ако проповедају скромност а сами живе у милионски вредним дворовима, вулгарно луксузним аутомобилима и служе у бласфемично раскошним одеждама, онда је њихово лицемерје неоспорно, а идеали за које се залажу се, очекивано, третирају као најбичнија лаж.

Суштински проблем, поновимо још једном, није у идеалима који се проповедају, него у онима који их проповедају. Зато господин Честертон сматра да „нема новог идеала који може да дочара распусност савремених софиста, што би било налик нечemu тако упадљивом као што је испуњење ма којег од старијих идеала“. И у наставку додаје: „Постоји само једна заиста нова ствар која може да се деси под сунцем, а то је да се погледа у сунце. Ако то покушате по ведром јунском дану, схватићете због чега човек не гледа право у своје идеале. Постоји само једна доиста упадљива ствар коју треба учи-

нити у вези са идеалом, а то је – *доказиши ћа*. То значи суочити се са пламтећом логичком чињеницом и њеним ужасним поседицама. Христос је знао да би више него заслепљујућа муња била испуњење закона него његово уништење.“

По Честертоновом виђењу, *свет је претпостављен неостварених идеала*; он их (неостварене идеале) назива – „недовршени храмови“. „Историја се“, вели он, „не састоји од докрајчених и распаднутих рушевина; напротив, састоји се од полудовршених вила које су напустили градитељи који су банкротирали. Овај свет више личи на недовршено предграђе, него на опустело гробље.“ Другим речима, човечанство се нагло пробудило недосањавши свој сан.

Порицање хришћанске аксиологије у савременом свету јесте, свакако, последица лености и нетрезвеног авантуристичког духа човека, који је спреман да се окрене неким неодређеним али, што је за њега најважније, новим идеалима без да је и покушао да сагледа и проба одавно познате хришћанске идеале; мада, ипак, највећу кривицу сносе управо хришћани. Честертон је апсолутно у праву када каже да се „људи нису уморили од хришћанства; они никада нису имали доволно хришћанства да би се од њега уморили“. Исто као што се „нису уморили од политичке правде; уморили су се чекајући на њу“.

Решење је, дакле, једноставно: немојмо само проповедати хришћанске вредности, него почнимо да их применејемо у својим животима и, на тај начин, уверимо друге у њихову истинитост. Нема начина да се, на пример, *докаже* постојање Бога, Његово постојање једино се може *показати*. Тако је и са хришћanskim вредностима; једини начин да се оне учине прихватљивим (тј. спасоносним) за свет јесте да их применеју они који у њих верују. Чинити управо оно што је и Христос чинио.

Рецепција Флоренског код О. Јустина

Еп. Атанасије /Херцеговачки/ моли да обавестите читаоце *Православља* да неће одговарати на чланак Г. Богдана Лубардића (због „преосетљивости“ оваквог „дијалога“), него припрема опширнији текст о Оцу Павлу Флоренском и односу Оца Јустина Новог према њему. У чланку, уз неке сличности, указује на битне разлике између ове двојице значајних богослова 20. века.

Укратко: по питању *Тријадологије* (ПФ: „Тријадност“ /израз непознат Св. Оцима/; ОЈ: Јединство Три Ипостаси Свете Тројице у Једном Богу Оцу као Узроку и Извору Сина и Духа /=Монархија Оца/ и у Једној Суштини-Природи Божанства /=Једносушићност Оцу/. У *Христологији* /ОЈ: сва је творевина створена Сином-Логосом, и зато *лојосна и хришћојенитична*, и Логос Христос је Софија Божија (друге нема у Св. Писму и код Отаца); ПФ: све је „софијно“= Софија као женска „посредница“ постоји посебно, те је Логос-Софија Христос исти снут као Једини Посредник Бога и света, те се у Св. Тројицу уводи неко непостојеће „лице“, или шта већ?! У *Еклисиологији* (ОЈ: Црква је Стуб и Тврђава Истине као Тело Христа-Истине, „Велика Тајна Побожности: Бог се јави у телу“ (Јн. 14,6; 1Тим. 3,15–16), Богочовек Глава и Спаситељ Цркве; ПФ: „Столп Истине је: Црква, достоверност, духовни закон туждества... Триипостасно Јединство... Софија, дружба...“ – Ни помена о Христу Оваплоћеном!).

ПФ не познаје историју дорматског развоја (богословског исповедања, исказивања, артикулисања дормата) Тријадологије и Христологије; оптужује Св. Василија и Православне Омиусијанце (такав је био Св. Кирил Јерусалимски) за „Трибогштво“, због темељног израза **ТРИ ИПОСТАСИ** разлиčите од Једне Суштине, чиме ПФ (следујући за Јеронимом!) незнalaчки игнорише битан допринос Кападокијске теологије правилном/православном схватању Никејског **омоусиос** /=Православни саборни Симбол вере је *Никео-Цариградски*/ и њено словесно утемељење правилне Христологије, у којој, ако се поистовећује Суштина и Ипостас (што чини ПФ својим једностраним схватањем „једно-суштности“), онда нема ни Халкидонске Христологије, ни уопште Православљу (ПФ у својим делима никде и не спомиње Халкидон!).

И још: ПФ – Хомјаков је „протестант“; ОЈ – Хомјаков је „Учитељ Цркве“. ПФ заступа „пресуаштаствљење“ у Св. Литургији, Хомјаков и ОЈ одбацију тај Оцима непознат схоластички израз „хемијске“ рационализације Свете Мистагошке Тајне Цркве. Такође: ОЈустин не познаје и не признаје *мисију* у Православљу, него Богочовечански реализам. А П. Флоренски? – читајте па видите.

О Св. Сави, 2012.

+ Еп. Атанасије, Херцеговина

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Жене у Новом Завету (III)

гр Предраг Драштиновић

Каква је тачно била улога жена у Цркви по сведочанствима текстова Новоја Завета? Како разумети апостолове речи да жене треба да ћуте у Цркви (1Кор 14,34)?

Пред значајнијих имена жена у Новом Завету постоји још низ места на којима се помињу жене које су имале значајне улоге у раним хришћанским заједницама. У 16. глави посланице Римљанима, на пример, у поздравима се помињу следећа имена: „Поздравите Марију која се много трудила за нас“ (16,6). „Поздравите Трифену и Трифосу које се труде у Господу. Поздравите драгу Персиду која се много трудила у Господу“ (16,12). Инсистирање на „труду“ поменутих жена упућује на њихово ангажовање у хришћанским заједницама, можда чак и на мисионарске подухвате. Такође у 16. глави посланице Римљанима помињу се хришћанке: „Поздравите Руфа ... и мајку његову и моју“ (16,13), као и: „Поздравите Филолога и Јулију, Ниреја и сестру његову“ (16,15). У посланици Филипљанима 4,2–3 читамо: „Еводију и Синтихију молим да исто мисле у Господу ... које се потрудише са мном у проповедању Еванђела.“ Без сумње се ради о две жене у Филипима које су заједно са Павлом мисионариле.

Имајући у виду све што смо навели до сада, поставља се питање како је могуће да апостол Павле, који говори о томе да се жене у коринт-

ској цркви моле и пророкују (1Кор 11,2–16), који је веома често био упућен на помоћ жена, од којих су неке мисионариле са њим и биле његови сарадници, забрањује женама да говоре у цркви, како читамо у 1Кор 14,34–35: „Као по свима црквама светих, жене ваше у црквама да ћуте; јер њима није допуштено да говоре, него да се покоравају, као што и Закон говори. Ако ли хоће шта да науче, нека код куће питају своје мужеве; јер је неприлично жени да говори у цркви“.

Овај Павлов исказ чини се неспољивим не само са свим што зnamо о његовом ставу према женама из претходног излагања, већ се сасвим природно намеће питање: шта да чине оне жене које немају мужеве код куће или чији су мужеви незнабоши? Да је таквих случајева било у Коринту познато нам је из 1Кор 7.

Говорење или брљање?

Од давнина је овај проблем увиђан и било је покушаја да се он реши на различите начине. Поједини тумачи су на пример покушавали да ускладе 1Кор 11,4–5 са 14,34–35 тако што су наглашавали да се у другом случају

ради о глаголу „говорити“ (λαλεῖν) који се није односио на молитвени или пророчки говор, већ на говоркање, неумесно запитивање које је могло да омета поредак богослужења. Други тумачи су акценат уместо на глагол „говорити“ стављали на именницу „жена“ и тврдили да апостол у 14,34 мисли на удате жене чији су мужеви активни пророци у заједници. Због мира у кући и установљеног поретка у браку, било је потребно да жене дају предност својим мужу.

Било је и претпоставки да пророчки говор у 11,5 важи само за неудате жене и девице које су због свог чистог начина живота биле носиоци духовних дарова. У новије време све више тумача сматра да стихови 14,34–35 представљају једну каснију интерполяцију, тј. у апостолов оригинални спис уметнут текст који необично подсећа на 1Тим 2,11–12: „Жена нека се учи у миру са сваком покорношћу. Али жени да буде учитељ не допуштам, нити да влада мужем, него да буде мирна“.

У сваком случају проблем није лако решити. Један поглед у антички свет – нарочито епоху близку раном хришћанству – може нам помоћи да боље разумемо какав је тада био од-

Сцена из живота Апостола Павла – новија фреска; скроз лево је представљено како Ап. Павле крштава Лидију и „дом њезин“ (Дап 16,15).

нос према ћутању и говорењу жена у јавности.

Жене у антици

Римски историчар Ливије помиње да је у 2. веку пре Христа, за време пунског рата, римски сенат издао закон који су жене доживеле као дискриминишући, протестовале против њега и успеле да издејствују да он буде повучен.

У току спора око овог закона, конзервативни сенатор Порције Като одржао је један говор против жене у коме говори о томе да мушкарци нису довољно потчинили своје жене у својим домовима, те стога оне узимају себи за право да учествују у одлучивању. Като се жали на ситуацију да жене, иако против њих постоје многа законска ограничења, и даље утичу на јавни живот.

Грчки философ Плутарх каже следеће: „Чак ни реч једне врлинске жене није за јавност и она треба да се клони гласног говорења ... (жене) треба да говоре своме мушкарцу или путем свога мушкарца. Када се потчињавају мушкарцима, њихово понашање је за похвалу“.

Филон Александријски, јеврејски мислилац, пише: „Тргови, скупшти-

не, суднице, друштвене задруге, масовна окупљања ... су само за мушкарце, док женски род, насупрот томе треба да чува кућу и да остане код куће“.

Када имамо у виду скицирану ситуацију у текстовима апостола Павла, као и општи дух епохе, можемо закључити следеће:

Забрањивати женама да говоре у јавности у антици није било ништа необично. Такав гест био је део друштвеног поретка и владајуће социјалне хијерархије. Патријархални системи неумитно су редуковали улогу жене на кућне ствари и системски тежили да је искључе из јавног живота.

Ранохришћанска еманципација жене

Читајући Нови Завет, од Еванђеља до посланица, стиче се утисак да нова вера пружа неслућено више простора ангажовању жене него што то чини околина. Срећемо жене апостоле, жене мисионарске, домаћице цркава и раднице на свим пољима црквеног живота. Еванђелска порука о једнакости свих у Христу била је генератор еманципације жена у

ранохришћанским заједницама. Међутим, као што смо видели из претходних излагања, овакав принципијелни став Цркве могао је бити и погрешно разумеван, на пример као став да је свеједно бити мушки или женско. Таквим покушајима супротставио се апостол Павле, према ком је полност као својство створеног бића истовремено суштински важно и као дар мора бити утешављено у заједницу Духа који не потише тварне идентитете већ их узводи ка пуном остварењу.

Коначно, заповест апостола да жене треба да ћуте у цркви треба схватити као педагошку меру, а не општи став, базиран на убеђењу о инферирности жене. Наиме, богослужење мора да противе у одређеном поретку, а стална запитивања, неумесна коментарисања (λαλεῖν) то управо нарушавају. Стога апостол налаже да се такве врсте разговора оставе за код куће и да (удате) жене за све недоумице треба да се обрате својим мужевима. То никако не значи да жене треба у ποιητηности да ћуте у цркви. Оне се гласно моле и пророкују, али неумесни љовор је забрањен, пошто у хришћанским заједницама све треба да буде „благообразно и уредно“ (1Кор 14,40). ■

Историјско-агиографски прилог упоредном богословљу

Култ Светог Саве Српског код римокатолика

Радован Пилићовић

Римокатолици далматинског приобаља 16–18. века величају
Св. Саву Немањића као крвног сродника и свог великог претка

Од времена политичког формирања Немањићке државе и самосталне аутокефалне српске Архиепископије, од почетка XIII века у црквоној и политичкој историји српског народа неколико феноменолошких сагледивих чинилаца играју доминантну улогу, а то су: истакнута самосталност, неприкосновена припадност источном хришћанству и јасно одређена народносно-етничка светост. Има довољних показатеља да је немањићка државничка идеологија (која је пратила еволуцију државе од велике жупаније до проглашеног царства) продрла у шире слојеве становништва. Наиме, предвођени Немањом и Савом „новим Мојсијем и Ароном“, „новим Аврамом и Јаковом“, Срби су били „Нови Израиль“, а као такви житељи „Новог Јерусалима“, народ чија је есхатолошка нада о изабраности донела чврсто уверење да ће у нарочити дан бити „одвојени као овце од јаради“.

Латини државе Немањића и доцније

Историјска истраживања су показала да је „Велики раскол“ 1054. као демаркациона хронолошка међа исувише формалан догађај, чији су утицаји на удаљавање две половине европског хришћанства били релативни у односу на потоња верско-политичка дешавања. Хришћанска религија, просторно је увек била сочвена са реалностима језичких, културолошких, па и литургијских разлика. Државно-политички фактори, наслеђе Старог Рима, институције папства у уздизању које је имало политичке аспирације и Кон-

стантинопоља – Новог Рима, оставили су драстичне последице. Рад Св. Саве, укорењен у духовном искуству, историјског и аскетског подвига, са донетим плодовима, препознаје се од потоњих раслабљених нараштаја као некакав, добро осмишљени и организовани верско-политички програм. Духовни живот у држави Немањићних наследника задивљује својом конзистентношћу. Захваљујући довољном броју извора, а за научнике увек маленом, има сјајних података о тадашњим интерконфесионалним односима. Православље је било вера са државним покровитељством, односно како уводни чланци Душановог Законника кажу било је то просто: „хришћанство“. Западњацима се није бранила слобода у верском животу али је означена „јерес латинска“, о чему сведоче извори, била спречавана на пољу могућег прозелитистичког рада. Већих напетости није било са привилегијама гарантованих државом, представници римокатоличке хијерархије у великом броју случајева исказивали су лојалност према тадашњој српској држави, као што је ономад бискуп Котора средином XIII века папским легатима емотивно саопштио: „Шта ће нама папа, наш господар краљ Урош нама је папа“!

Личност утемељитеља аутокефалне Српске Православне Цркве развила се у снажан персоналистички симбол народне посебности и самосталности. У периодима крвопролића и ратова са иноверним завојевачима Балканског полуострва, то је нарочито било наглашено. Српска етничка припадност приморских римокатолика, смештених у Приморју (*in maritima regionis*), како би рекао „поп Дукљанин“ у крајевима

од реке Цетине до Бојане, где се од севера ка југу низу Паганија, Захумље, Травунија и Зета, по инерцији је славила великог сина духовне сцене универзалног хришћанства, а Србина од Немањићног колена – Светог Саву. И зато се дела настала у књижевној традицији далматинских градова и Дубровника, на неколико занимљивих места осврћу према личности Св. Саве и његовим историјским заслугама. Такве сижеје налазимо у историјским делима Мавра Орбинија (+1614) и Андрије Змајевића (1628–1694), али и код литерата Антуна Сасина (1517–1595), Јеролима Кавањина (1641–1714), фра Андрије Качића Миошића (1704–1760), а на kraju и у агиографско-литургијским остварењима бискупа Ивана Томка Mrњавића (1580–1637).

Фра Андрија Качић Миошић

Овај фратар је необичан и важан лик у културној историји Балкана (југоисточне Европе). Рођен је у месту Брист код Макарске 1704. године, својим животом је везан за фрањевачки самостан у суседном Заострготу, у коме се упокојио 1760. године. Аутор је неколико философских и историјских дела, али је, ипак, бесмртну славу стекао као писац књиге *Разговори утодни народа словинској*, једног литературног остварења које представља збирку уметнички дотераних песама, написаних по угледу на народну епску поезију. Ту многе песме јесу народне, по своме изразу, мотивија, али је један део написан и од стране самог фра Андрије. „Народ словински“ код Качића није само етничко одређење, нити показатељ лингвистичко-етно-

Иван Јосип Павловић Лучић (1755–1818)

Прво издање *Разговора угодних народа словинскога* из 1756. године

графске припадности. Дух ове збирке прожима заокружену историју у којој доминирају владари из оних династија које су у сваком смислу српске (краљеви Дукље, Михаило и Бодин, затим Немањићи, великаши везани хронолошки за Косовску битку, следе ратови са Турцима, а иде се све до Кандијског и Великог Бечког Рата). У таквом поимању историје и одабиру сижеа који служе дидактичкој сврси, фра Андрија Качић Миошић је скупљач народног блага много пре Вука Стефановића Караџића (+1864). Заправо, нама познатији фолклориста из Тришића је сакупљајући српске песме рекао да су оне налик онима „код Качића Миошића“. Познато је из литературе да је његова књига *Лајшинка*, имајући много издања, била популарна чак и на српском истоку и југоистоку у манастирима око Јашуња, Пирота и у Скопској Црној Гори. О Св. Сави, који је настављач низа у коме су Св. Сава Освећени, Св. Сава Гот, Св. Сава Стратилат, налази се и наш „словински“, немањићки архијереј, о коме фра Андрија попева:

„Четврти је ружа изабрана
Од колина Немањић Степана,
Словинскога краља и цесара,
По имену калуђере Сава
Круна, дика, поштење и слава
Словинскога пука и народа
Пустињака крипосних војвода...
Рад чудеса калуђера Саве,
Словинске га све државе славе,
А највеће ерцега Степана
Светог Саве бановина звана“.

Иван Томко Мрњавић

Десетерачки стих, као носилац поруке *vocis populi* у далматинском приморју XV и XVI века није још однео превагу над шеснаестерцем, тзв. песмама *buđarišnici*. Издавачи и научни коментатори *Рибања* и *рибарској йриотоварања* хварског племића Петра Хекторовића (1487–1572) прелазе ћутке преко „народњаштва“ његова два рибара који се соколе: „запевајмо... србским начином мој друже премили, како међу дружином вазда смо чинили“. Управо тај српски начин певања, по својој историјској тематици и књижевном изразу толико је приметан у Словинству фра Андрије. Са друге стране, занимљиво је и *Свето-савље* Ивана Томка Мрњавића, титуларног бискупа „босанског“. Далматински писци, представници римокатоличке хијерархије, који стварају историјска, етнографска и поетска дела на народном и латинском језику, у том времену почеточно истичу своје физичке везе са залеђем, нарочито земљом Босном. Тако и Шибенчанин Иван Томко Мрњавић (1580–1637) „Босанац“ (*Bosniensis*) доводи своје порекло у везу са Мрњавчићима, оном владарском кућом која је дала Марка Краљевића. (То не би требало потцењивати јер и српски историчар Јован Рајић (1726–1801) њихову постојбину везује за Лијевањско поље и тамошњи Бистрички град). Још један „Словин“ је био близак Мрњавићу, и то као његов *conterraneus* (земљак), фра Павле Посиловић бискуп дувањски, родом из Гламоча.

Мрњавић је аутор хагиографије о Св. Сави. И он има светосавски низ у коме су: Св. Сава Кападокијски, Св. Сава Гот, а „третије је Сава наш, од Симеона Стефана, краља Рашке, пресјајни изданак, који је у тринестом веку, светитељским начином живота прославио своје краљевско порекло (*tertius est Sabba noster, Simeonis Stephani Rasciae Regis, praeclara soboles, qui decimotertio saeculo, morum sanctitate, regiam suorum progeniem illustravit*). Мрњавић пише о Савином подвигничком животу, о његовој љубави и старању за Цркву, блаженом крају овоземљског живота, о прослављању и уврштавању у ред светих.

Једно издање Мрњавићевог *Житија Св. Саве* приредио је Иван Јосип Павловић Лучић (1755–1818), оно је штампано је у Венецији 1789. године. У овом издању налазе се бакрорези Св. Саве и „племенски грб Стефана Немање и цара Рашке“. Приређивач *Житија Св. Саве* изводи порекло своје породице Павловића-Лучића од великих Немањића! Фантастична генеалогија показује нарочити афинитет и везаност за српске историјске величине копненог залеђа. Ту књигу је посветио „далматинском племићу, патрицију макарском“ Стјепану (Стипану) Батожићу, који по Лучићевој конструкцији такође потиче од Немањине лозе. У том издању се налази и служба Св. Сави прилагођена литургији римског обреда: „Моли се за нас свети оче Саво, да се удостојимо Христових обећања, помолимо се! (Ora pro nobis sanctae pater Sabba, ut digni efficiamur promissionibus Christi. Oremus!).

Не бежећи од чињенице да је српски архиепископ XIII века део шизматичког амбијента и црквено-историјског миљеа, римокатолицима далматинског приобала ипак не смета да величају Св. Саву Немањића као крвног сродника и великог претка, налазећи за то више или мање убедљивих доказа и богословских оправдања, у исто време интуитивно осећајући капацитете православља за свеукупну народну афирмацију. Додајмо да је Фра Андрија Качић Миошић је на једном месту записао: „Не знам зашто неки говоре лоше о православним Словенима, који су од наших много истакнутији и славнији народ и језик“.

– Осам векова Милешеве –

Путеви сече

Живорад Јанковић

„Никола, синовац Станојев, који није ни 20 година имао, утче у вајат, узме кнежеву шешану и повиче: „Нећеш Турчине, ни твоје главе однети, а камоли кнежеве.“ Опали, и покрај Станоја обали Турчина погодивши га посред потиљка...

Подгорски кнез, Илија Бирчанин је особа о којој би се мало знало, али преко песме постаје познат, занимљив колико и захонетан. При обради овог лика певач улаже највише труда и показује највише дара. Чињеница је да се при набрајању жртава познате сече кнезова с краја 1803. и почетка 1804. године, име овог кнеза налази у групи оних који се редовно помињу, уз кнеза Алексу Ненадовића и Хаци Рувима, архимандрита Манастира Боговађе. Занимљиво је да и они казивачи или писани извори, који нису везани за ваљевски крај редовно наводе ова три имениа и не помињу, или то ретко чине, жртве погубљене у областима из којих потичу.

Коришћењем свих доступних извора може се прикупити неколико десетина имена дахијских жртава, страдалих овом приликом. То показује колико је ограничен „капацитет“ усменог памћења у односу на реална збивања. Ту је све сведено, једноставно, једносмерно.

Скоро сви Срби своја прва сазнања о овим догађајима стичу преко песме гуслара Филипа Вишњића. То има својих предности али и недостатака. Предности су у томе што се тако упршћена представа лако памти и скоро никад не заборавља. Остаје у сећању и код људи који ће се тим питањем бавити касније као припадници струке. Тада ће се показати колико је то одлошег утицаја. Слика стечена у раним годинама код человека никад не може до kraja да буде потиснута и замењена оном, близком реалности. Неће се овде улазити у разматрање могућих

оспоравања сече. Помињаће се само да се истакну неке њене антиномије. Покушаћемо да испитамо постоји ли неки степен „логике“ у ономе што се сматра тадашњом сечом.

У основи приче о неким припремама током последње предустаничке године, среће се казивање о неком писму упућеном у Земун. Оно је широко рас прострањено. Што је остало недовршено „крив“ је прота Матија Ненадовић, који га само помиње у својим „Сећањима“, и остаје на томе: „О том писму које су Турци ухватили, на другом месту казаћу пространije“. Своје обећање да ће о писму касније говорити, прота највероватније није испунио, пошто неко такво писање није пронађено. Могуће је да је на обећање, као човек у годинама, касније заборавио, потом свесно га избегао, или је текст саставио, али се он изгубио.

Прича о писму толико је тада била рашиrena, да о њој говори и карловачки митрополит Стефан Стратимировић у свом коментару уз извештај земунског проте Михаила Пејића. Иако је то прва забележена вест, она ће до будућих читалаца стићи тек деценијама касније. Следи Вишњићева песма, забележена 1815. године, и преко ње ће се прича о сечи најбрже и најдаље ширити. Списак посечених први пут се среће у овој песми, и поред тога што је први, он је истовремено и најопширнији. Сва остала набрајања осллањају се на Вишњића, краћа су и ретко га понегде допуњавају.

Прича о наводно ухваћеном ваљевском писму је „опште место“ у догађајима везаним за сечу, а при том се

занемарује да су ваљевски кнезови посечени међу последњима.

Значајно је да Вишњићева песма при набрајању жртава сече има своју логику, засновану на просторном принципу. Полази се од околине Београда, као најближег простора, са кога је за дахије долазила најмања опасност, што се може пратити по ка снијем току догађаја. Значајно је да нису сви делови подједнако погођени. На удару се нашла источна зона непосредне околине Београда. Ту страда грочански кнез Стеван Андрејић – Палалија који се редовно помиње као прва жртва крвавог дахијског пира – по Сими Милутиновићу „звањем кнеза, нег ангела мравју“. Затим су погубљени Марко Чарапић, брат славног Васе Чарапића, и Јанко Гагић.

У западном делу београдске зоне не помињу се жртве, али се зна за неке да су се крили – Павле Поповић из Вранића, Сима Марковић из Борка, Јанко Катић из Рогаче. „Дошао је био кнез Сима Марковић из Борка и Јанко Катић из Рогаче који су се та које од Турака крили, и убише једно назиме које испекоше ... и одоше у Остружницу да траже човека који ће их у Немачку превести“. Они који су се склонили, играће касније значајну улогу у ратовању Црног Ђорђа.

У више извора – толико истицано писмо и све оно што је са њим у вези, у песми се јавља као да споредно, пошто се нашло у средини песме. То није у чвршћем сагласју са оним како се обично замишља значај писма за одлуку дахија да приступе сечи.

Споран је и степен турске обавештености о савременим догађајима.

Обично се истиче како дахије имају добру обавештајну службу, а из понашања би се закључило да раде „одо-ка“. Страдају скоро непознате или мање значајне особе, док оне за које би се очекивало да буду прве на удиру долазе на ред касније или измичу, па се и не помињу.

Певачу не привлачи пажњу и једни познати покушај отпора и освете силницима у Зеокама: „Никола, синовац Станојев, који није ни 20 година имао, утече у ваят, узме кнезеву шешану и повиче: „Нећеш Турчине, ни твоје главе однети, а камоли кнезеве.“ Опали, и покрај Станоја обали Турчина погодивши га посред потиљка... Сељаци стишају кнезева синовца који је хтео и оне друге Турке да убије и одбију једног за другог и оне друге турке испрате до хана“.

Најпознатију личност предустаничке Србије чувеног хајдука кога и Црни Ђорђе поштује, Станоја Главаша, Вишњић не помиње. Нема помена ни о два економски најмоћнија човека тог времена Младену Миловановићу и Милану Обреновићу. Уместо њих главе губе мало познати Мата Липовац, Гаврило Буђевац и низ других.

Песма о почетку Буне, такође не говори о поменутој тројици из београдске области који се крију. Архимандрит Манастира Раче, Хаци Мелентије, у песми је последњи поменут, а по ономе што му Турци приписују, требало би да је први на удару:

„Ево има шест година дана
како зида покрај цркве куле,
а у куле добавља цебану
и по мраку топове привлачи“.

Само овде би се виделе конкретне војничке припреме, а то би се давно морало спречити. Уместо тога до Раче и не допире талас сече. Од Ваљева, креће се према Шапцу, где се збива посебан процес сатирања угледних Срба уз учешће зворничких Турака. Догађаји у Јадру, који није у саставу Београда, су свет за себе. Иако су просторно ближи гуслару он о њима не говори, чак и Вук као човек ту рођен, ћuti о томе. Њих се дотиче тек Сима Милутиновић Сарајлија у више својих списа.

Према Тополи Црнога Ђорђа кренуло се на самом kraју сече, што би говорило да је она од стране Тура-

ка потцењена, а ту је дошло до првога отпора.

На више места у песми дахије се понашају само као „немоћни посматрачи“ устаничких припрема, што је далеко од реалног.

На феномен сече гледа се кроз искуство „ваљевских догађаја“ – под утицајем приче о наводном писму, а потом и неке врсте судског процеса над кнезовима по скраћеном поступку. Затим, ту су побијени водећи људи, кнезови. У низу других случајева, убијало се „надохват“ на шта се наиђе.

Од свих жртава сече једино је Хаци

Рувим спроведен за Београд, где је погубљен. Сви остали су побијени тамо где су хапшени. Није овде место да се говори како је песма само једна од верзија у излагању о начину доласка Хаци Рувима у Београд. Већини осталих жртава одсечене су главе и донете у Београд, тако да по земунском против Пеићу, у Београду су се, почетком фебруара налазиле 72 главе. Ваљево и ту представља донекле изузетак. Имена свих посечених ни у оно време није могао знати нико од Срба, а могућности усменог памћења су ограничene.

По песми, кнез Никола Грбовић је предосетио опасност и под изговором болести није се одазивао позиву. У стварности он је био болестан и уместо себе је послao свога сина Милована, што свесно не би учинио ни један родитељ. По традицији Турци су ухватили сина, кнеза из Болече, Јанка Гагића и хтели да га погубе уместо оца којег нису нашли. Кад је отац сазнао предао се и тако „одмени“ сина: „Гагић изиђе из луга и положи оружје. Турци му сина пусте, а њега посеку ту на месту“. У Ваљеву су поступили друкчије – млади Грбовић је остао жив и био кроз устанак активнији од импултивног Николе из Зеока.

Алекса Ненадовић, посечен 1804. године

Анта Богићевић је у реалности доспео високо, већ тиме што му је поверена команда над Лозницом и дата прилика да је заповедник над јунацима какви су Милош Потерац и Бакал Милосав. Певач се труди да га не изостави из реда угледних. Унео га је у друштво са великим јунацима као што су Потерац и Чупић и већу част није могао да му учини, али уношњем у песму детаља о дрхтању руку допринео је да га смрт достигне и ван бојног поља. У то време мало ко је умро обичном смрћу.

По Симиој „Србијанки“ тешко рањени јунак плаче што не може да учествује у боју:

„Јер би плако болујући дома
Не од бола, већ од ѡада горка
Кад са Дрине научује плотуне:
Како л не би ридо и тужио!
Ја тек рањен, па и болан дома
А браћа ми дијеле мејдане“

До 1810. године прати се узлазна линија устанка и живота државе. То је време које привлачи и певачеву пажњу. Оно што се дешава после те године њега као да не занима, а то је пуне три године, или трећина трајања устанка.

1700 година од Миланског едикта

У сусрет јубилеју

Драјан Тадић

Шта је до сада учињено у обележавању овог изузетно битног тренутка у историји хришћанства?

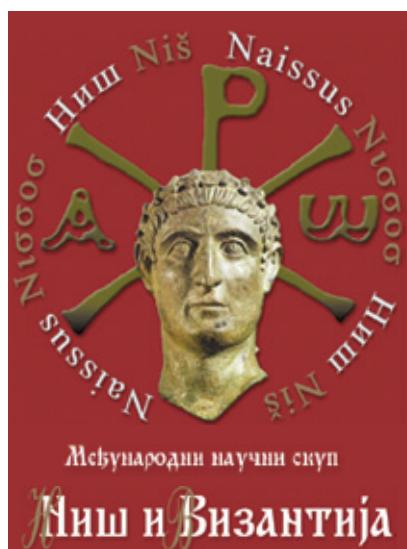
Јубилеј Миланског едикта се приближио и тренутак је да направимо кратак преглед шта је до сада учињено у обележавању овог изузетно битног тренутка у историји хришћанства.

Симпозијуми

„Иако се у основи ‘Милански едикт’ заснива на римском концепту pax deorum, он дозвољава појединцу право личног избора вероисповести. То је била идеја страна римском, а тако блиска менталитету ондашњих следбеника Христовог учења. Нарочито је важно то да се у ‘Миланском едикту’ налаже хитно враћање непокретности одузетих хришћанским заједницама и да је проглашен за територију читавог царства. По свему томе, ‘Милански едикт’ несумњиво надилази ранија царска акта о верској толеранцији и

пружа истински полазни оквир за значајну историјску прекретницу. У сваком случају, ‘Милански едикт’ и цар Константин, без обзира на то како их посматрали, представљају недељиву феноменолошку целину у европској историји. Нарочит значај едикта из 313. године открива се у томе што се он ни данас, после скоро седамнаест векова, не може посматрати као мртва успомена историје. Његове поруке и његов дух остали су трајно и живо надахнуће културног бића Европе, па одатле и читавог света. Право на лично религиозно уверење и на слободу вероисповести промовисано је кроз њега као општа и природна вредност.“

Горе наведен цитат је део говора проф. др Драгана Војводића са свечаног отварања Симпозијума „Ниш и Византија – IX“. У Нишу се већ годинама организују скупови са учешћем еminentних и угледних стручњака из више научних области као што су: историчари уметности, археолози, историчари, класични филолози, теологи, архитекти, филозофи, историчари књижевности. Прошле године је одржан десети по реду симпозијум у Нишу са темом „Свети цар Константин и наслеђе Европе“. Организатори су били град Ниш са Универзитетом у Нишу и православном Епархијом нишком као суборганизаторима, као и Научни одбор при Одбору за прославу дана Св. цара Константина и царице Јелене.

Музика

„Музички едикт“ је уметнички акт којим од 2009. родни град Констан-

тина Великог певајући Богу креће у сусрет великој годишњици. Промотор фестивала је црквено-певачка дружина „Бранко“. Споменућемо само једну од активности у оквиру пројекта „Музички едикт“ – међународни фестивал хорова који је одржан је у Нишу, на којем су се представили хорови из Италије, Русије, Польске, Бугарске, Белорусије, Украјине, Грчке, Републике Српске и Србије. Наступало је преко 550 певача из осам држава.

Град Ниш и међународна сарадња

Градоначелник Ниша, Милош Симоновић, формирао је Савет за реализацију припремних активности Града Ниша за организовање просла-

ве и обележавање 1700 година Миланског едикта 2013. године.

До централног догађаја 2013. године Град Ниш ће обновити све културно-историјске споменике и излетишта и ставити их у функцију развоја туризма и промоције града. Константинови градови Ниш, Милано, Јорк и Трир ће бити културни центри Европе.

На конференцији коју је Град Ниш организовао, са темом „Правци и модалитети међународне сарадње града Ниша у области културе“ присуствовали су осим горе наведених градова и, Арл (Француска), Измир (Турска), Карнунтум-Петрнели (Аустрија). Овај скуп био је почетак умрежавања свих Константинових градова у намери да сви заједно учествују у организацији великог хришћанског јубилеја – обележавања 1700 година од доношења Миланског едикта.

Представници Града Ниша учествовали су и на Симпозијуму у археолошком парку Карнунтум-Петрнел, у Аустрији, на коме се договорала сарадња у организовању заједничких уметничких догађаја за обележавање великог јубилеја.

Изложбе

Споменућемо само неке изложбе: Изложба у Риминију, Јорку и Триру. Посебно истичемо изложбу у Риминију јер је највећи број експоната био из Музеја из Србије. Такође је потребно рећи да је Хришћански културни центар расписао конкурс за изложбу икона и религиозних слика

на тему Свети цар Константин и царица Јелена.

Стрип

Проф мр Тодор Митровић је аутор стрипа „Свети цар Константин“. Деци су, њима разумљивим језиком и илустрацијама у византијском стилу, представљени догађаји из живота Светог цара Константина.

Црквени медији

Свети Архијерејски Сабор је основао Одбор за припрему обележавања 1700 годишњице Миланског едикта, на чијем је челу Патријарх српски Иринеј.

Одбор је у сарадњи са аустријском фондацијом „Про Оријенте“ и швајцарском „Фондацијом за мир и решавање криза“ организовао велику и значајну конференцију „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта, не само у Србији.“

ског едикта – у сусрет великом јубилеју 2013“ (одржана у Нишу од 24. до 26. фебруара 2011).

Радио „Слово љубве“, радио Архиепископије београдске – карловачке, организовао је у Београду, крајем октобра протекле године, скуп православних и католичких медија на тему: „Како се црквени медији спремају за прославу јубилеја Миланског едикта“. Као што је бритко приметио Епископ бачки Господин Иринеј, потребно је да црквени медији почну са озбиљним и постојаним информацијама, разговорима и уопште сталним присуством ове теме у својим програмима. На тај начин ће они утицати и на световне медије, и квалитативно и квантитативно. С једне стране, световни медији ће запазити, пратећи делатност црквених медија, да Цркве придају велики значај овом јубилеју, па ће то пробудити некакву радозналост. С друге стране, у погледу квалитета и садржаја световни медији ће добити изобиље припремљеног и поузданог материјала. С обзиром да ће сама прослава бити свехришћанска, потребно је да и медијска припрема буде заједничка и да се координира. Неопходно је да се разменjuју искуства, да цео рад буде комплементаран, да буде заједнички на обострану корист свих.

Несумњиво, пред црквеним медијима је велики задатак и одговорност. Једна од активности на којој се ради је и формирање јединственог, великог интернет портала, на коме ће се објединити и представити активности у обележавању 1700 година Миланског едикта, не само у Србији.

Из старог Православља

ИМЕНДАН СВЕРУСКОГ ПАТРИЈАРХА

На дан 25. фебруара о.г., у име Његове Светости патријарха српског Г. Германа, служио је Његово Високо-преосвештенство митрополит црногорско-приморски г. Данило молебан у Руској цркви у Београду, поводом имендана Његове Светости патријарха московског и целе Русије г. Алексија.

Литургији и молебну поред великог броја верника присуствовао је и већи број наших верника, који су се заједнички помолили Богу и великом патрону и заштитнику Поглавара Руске цркве за његово здравље и живот.

Поводом овог молебна Његова Светост патријарх српски г. Герман извелео је упутити следећи телеграм:

СВЈАТЕЊЕМУ АЛЕКСИЈУ
ПАТРИЈАРХУ МОСКОВСКОМ И ВСЕЈА РУСИ
МОСКВА

Дозволите нам, драги наш брате у Христу, да Вам честитамо имендан и пожелimo од Господа нашег Исуса Христа и Вашег антела хранитеља свако добро и да Вас чувају још много година на радост сестринске Руске цркве и свију нас.

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ГЕРМАН

После завршеног молебна старешина Руске цркве у Београду митроноси протојереј о. Виталије Тарасјев, у име своје, Црквене општине и њених верника упутио је са Високопреосвећеним митрополитом г. Данилом посебан телеграм Његовој Светости патријарху Московскому и целе Русије г. Алексију.

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 23, Београд, 29. фебруар 1968. године, страна 2.

Јарослав Пеликан

Хришћанско предање : Историја развоја догмата

Том III:

Развој средњовековне теологије
(од 600. до 1300. године)

прев. Ана Новаковић,
Службени Гласник 2011, 406 стр.

Том IV:

Реформација Цркве и догме (од
1300. до 1700. године)

прев. Андријана Младеновић,
Службени Гласник 2011, 565 стр.

Недавно су из штампе изашли преводи два тома колосалног пројекта *Хришћанско предање* Јарослава Пеликане. Оба тома су настала у зрелој ауторовој стваралачкој фази и представљају енормно знање које је писац стицао приликом истраживачког рада по таквим библиотекама као што су: Библиотека Универзитета Харвард, Ватиканска библиотека, Болдијанска библиотека при Универзитету Оксфорд... Сам навод библиографских јединица говори о изванредном енциклопедијском знању аутора; списак пријарних и секундарних извора за четврти том обухвата целих сто страна!

У ова два тома наилазимо на детаљно излагanje западне теологије. О православној теологији се говори у другом и петом тому. Овим књиге још више добијају на важности јер указују на постојеће разлике и инфилтрацију неких карактеристичних западних учења у православље, које су произведе вавилонско ројство како је то наглашавао протојереј Георгије Флоровски. Са друге стране добили смо поуздано дело које описује континуитет са патристичким добом али и заснивање засебне западне мисли.

Пеликан је трећи том и почетак четвртог тома посветио рађању и успону схоластике – тај период означава разлаз са креативним духом светих отаца и углавном круто сплевање за црквеним ауторитетима – означено у реченици преузетој из Проч 22,28: „Не прекорачуј границе које су твоји очи поставили“, као и коришћење разума у циљу оправдавања вере.

У први мах Пеликан је посветио пажњу рецепцији Августинове мисли у западној теологији (III том, стр. 57–161, 335–349, и IV том стр. 124–183, 503–513). Бл. Августин је засигурно један од богословских умова који се беспоштедно користио приликом оправдавања одређених ставова, тако да је Пеликан зналачки појаснио неке додатке које су разни теолози покушали да вежу за његову мисао. Овде ћемо навести неке од њих: разлике између природе и благодати. Прво наилазимо на блажи став Беде Потштованог о благодати као зачетку сваког доброг дела (III том, стр. 75), затим стижемо до Лутеровог става да спасење и опроштење долазе само посредством благодати Господње (IV том, стр. 273)

и Калвиновог фаталистичког поимања предестинације (IV том, стр. 339–366). Даље, аутор износи Августиново наслеђе у црквеном учењу о Св. Тројици (III том, стр. 70–71, 101–119), Светим Тајнама (стр. 79–82), чистилишту (стр. 82–84), односу Светог Писма и Предања (стр. 84–100)...

Наредно поглавље се бави планом спасења (стр. 163–216), где се излаже учење о Христовом искупуљењу Ансемла Кантерберијског и Џера Абелара као облика задовољења правде Божије приликом жртве на крсту, као и настанком овог учења посредством црквеног покајног система оног доба (стр. 201). У поглављу *Заједница блајогаши*, аутор преко потпоглавља појашњава упон култа Пресвете Богородице и формирање учења о њеном безгрешном зачећу (стр. 219–235), култу светих (стр. 234–245), учење о Евхаристији, и полемике везане за релативно Христово присуство у светим даровима услед погрешних учења Ериугене и Беренгара али и формирање догме о трансупстанцијацији (стр. 245–266), о благодати Светих Тајни (стр. 266–291), о јереси (стр. 291–304), сусрету са другим верама (стр. 305–318), рационалном појашњавању вере (стр. 319–331).

Последње поглавље *Summa Theologica* трећег тома је посвећено опусу теоло-

шке мисли Tome Аквинског, Бонавентуре, Бернара из Клервоа, Јоакима из Флоре и Игоа од Сен Виктора. У ту сврху је обрађено Томино коришћење рационалног постулата по питањима вере, али не и у вези познавања Свете Тројице (стр. 352). Потом следи излагање учења о небеској и црквеној јерархији (стр. 357–368) и о боговићењу (стр. 368–371).

Четврти том се у целости бави реформацијом. Оно што ово дело чини посебним је то да Јарослав Пеликан указује на угао гледања овог феномена са римокатоличке стране (стр. 367–430) као и са протестантске стране (стр. 247–366). У свом излагању Пеликан је непристрастан, при излагању проблематике се не сврстава ни на једну страну, успешно излажући богословско учење обеју страну у сукобу.

У прва два поглавља (стр. 121–246) четвртог тома Пеликан обрађује покушаје литургијске, јерархијске и доктринарне обнове у навечерју реформације у делатности Џона Виклифа, Вилијама Окама, Дунса Скота и Јана Хуса. Потом у наредна два поглавља (стр. 247–366) излаже богословске мисли протестантских лидера Мартина Лутера, Улриха Цвинглија, Жана Калвина и Меланхтона у вези Речи Божије, Библије, оправдања вером, предестинације и Светим Тајнама. У поглављу *Дефиниција римокатоличке партикуларности* (стр. 367–430), аутор се бави одговором римокатоличке теологије на протестантски покрет, излажући притом рад римокатоличких апологета и католичку обнову. У поглављу *Изазови апостолском прејемству* (стр. 431–460) аутор се осврће на протестантски покушај дефинисања првобитног апостолског предања и одређивања црквене дисциплине, Светог Писма, Светих Тајни и тријадологије. Напослетку, последње поглавље *Конфесионална дојматика у подељеном хришћанству* (стр. 461–513) има за циљ систематско дефинисање доктринарних учења Римокатоличке цркве (са посебним освртом на одлуке Тридентског сабора) као и протестантских цркава.

Томови који су пред нама су значајни из неколико разлога: омогућују темељно упознавање средњевековног хришћанског богословља и доктринарно упознавања комплексног феномена значајног за нововековну историју Европе – реформацију. Због тога су неизбежна референца сваког иоле озбиљног рада који се бави питањима средњег века и реформације, излажући научно, без икаквих предрасуда доктринарни развој западног богословља и указујући на неизбежан раскол унутар западног хришћанства. Засигурно ће бити од помоћи сваком озбиљнијем читаоцу кога интересује богословска проблематика која је одиграла битну улогу у средњевековној и нововековној историји Европе.

Славиша Костић

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Божић у свету

Радосни празник Божић је широм света прослављен свечано, литургијски и саборно.

На хиљаде православних хришћана се окупило у Витлејему како би прославили Рођење Христово. Након кишовите ноћи, локални православни Патријарх Теофил III је под ведрим небом повео поворку из старог града Јерусалима према цркви Рођења Христовог у Витлејему, где су га на тргу Мангер дочекали палестински званичници и окупљени верници.

У Јерусалиму је Свету Литургију у Саборној цркви Свете Тројице у Руској Црквиној Мисији служио Архимандрит Исидор (Минајев), шеф мисије.

Са православнима су у Јерусалиму Рождество Христово прославили и дохалкидонски (коптски, сиријски и етиопски) хришћани.

У Саборној цркви Христа Спаса у Москви, божићној Литургији коју је служио Његова Светост Патријарх Кирил Московски и целе Русије присуствовало је више од шест хиљада верника. На крају Литургије, Патријарх се обратио окупљенима позивајући све хришћане у Русији, Украјини и Белорусији да очувају своју чврсту веру у Бога, посматрајући Га као „сунце божанске истине и да у светlostи те истине схватимо шта је добро а шта лоше, шта је истинито а шта лажно, шта је спасење а шта смрт“. У својој божићној поруци, Његова Светост је такође подсетио да је „Бог постаде тело како би свету показао Своју љубав и како би помогао онима који желе да чују Његову реч како би пронашли пуноту живота“. Сада већ према традицији, Патријарх је путем видео-везе из своје резиденције честитao Божић руским астронаутима који се налазе у Међународној свемирској станици.

Како преноси сајт www.spc.rs, Рождество Христово је у Дамаску прослављено у цркви Светог Игњатија Богоносца – у Подворју Руске Православне Цркве. Сви присутни су учествовали у трпези љубави, док су деца примила поклоне.

Архиепископ нарочито-фомински Јустинијан служио је Божићно јутрење и Свету Литургију у Саборној цркви Светог Николе Руске Патријаршије у Њујорку.

Света Литургија је служена и у ставропигијалној цркви Свете Великомученице Катарине у Риму.

Светом Литургијом на Божићној вече у цркви Свете Тројице прослављен је Божић у Улан Батору у Монголији.

Православци у Краљевини Тајланд такође су прославили Божић. Они су присуствовали богослужењима у цркви Светог Николе у Бангкоку, цркви Свих Светих у Пататаји и цркви Свете Тројице на острву Пукет.

Богојављење

Неколико стотина припадника мале грчке православне заједнице у Истанбулу и туриста из суседне Грчке присуствовало је 6. јануара служби поводом великог хришћанског празника Богојављења.

Око 20 верника ускочило је у ледену воду код истанбулског Златног рога да из ње извади дрвени крст који је бацио Патријарх константинопољски Вартоломеј. На десетине полицијаца у пуној опреми чувало је стражу на церемонији поводом празника Богојављења, из предострожности због ранијих националистичких протеста усмерених против Патријаршије.

Широм Бугарске младићи су такође ускакали у реке и језера да дохвate крстове које су у бацали свештеници према старом обичају којим се обележава прослава Богојављења. У планинском граду Калоферу у централној Бугарској, око 200 људи у традиционалној ношњи загазило је до појаса у ледену реку носећи националне заставе.

У једном румунском селу северно од Букурешта око хиљаду мештана се окупило на традиционалном обреду благосиљања коња, којим се изражава захвалност животињама које имају важну улогу у њиховом животу.

Са православнима који се придржавају реформисаног календара Богојављење су прославили и западни хришћани. Широм Польске верници су прославили Богојављење у верским поворкама, укључујући и велику поворку у Варшави у којој је учествовало на хиљаде људи. Поворку је предводио Митрополит варшавски, надбискуп Кажимјеж Нич.

А деветнаестог јануара, Богојављење су прославили православни који празнике прослављају по јулијанском

Дечак седи на бубњу током прослављања Божића у Витлејему

Деца учествују у прослављању Божића – Православна Црква Чешке и Словачке

Киргистан: дечак са свећом током божићне Литургије у православној цркви у Бишкеку

Ечмијадзин: Јерменски Католикос Кајекин II освећује воду о Богојављењу

календару. На обалама Јордана, на Западној Обали у близини града Јерихона, у месту познатом као Каср ел Јехуд („Тврђава Јевреја“, традиционално место за крштавање у Јордану), окупио се велики број православних и дохалкидонских хришћана како би обележили Богојављење.

У Москви је на дан Богојављења рано ујутру око 90.000 православних верника заронило у ледену воду, скоро дупло више него прошле године. Више од 1.700 полицијаца и волонтера је обезбе-

Света Земља: православни клирици и народ у богојављенској литији ка реци Јордан

Бугарска: мушкирци о Богојављењу играју традиционално 'оро' у леденој води реке Тунџа

Патријарх Вартоломеј служи богојављенску Литургију у Патријаршијској цркви Св. Георгија

Каср ел Јехуд: ходочасници из Етиопије у звуке бубњева прослављају Богојављење

Живало 60 места предвиђених за пливање широм Москве. У обезбеђивању су учествовале и општинска и регионална спасилачка служба, професионални рониоци као и медицинска служба. У свих 111 активних православних цркава и манастира у престоници Русије за Богојављење су служене Свете Литургије са Великим освећењем воде. Само у Москви богојављенској Литургији присуствовало је више од 120.000 људи.

У истом духу је прослављено Богојављење и у бившим совјетским републикама као и у свим православним Помесним Црквама. Велики број верника је тог дана учествовао у традиционалном пливању у свим већим рекама и на свим већим језерима.

Ове године су, по први пут заједно, представници коптских хришћана у Етиопији, у Адис Абеби, прославили Богојављење. Представници различитих дохалидонских цркава су били у посети Етиопији како би од 16. до 22. јануара учествовали у годишњем коптско-римокатоличком дијалогу којом приликом је и објављена значајна књига са заједничким саопштењем представника ове две Цркве. Заједничко прослављање Богојављења је организовао Његова Светост Абуне Пауло-се, Патријарх Етиопије. Празник Тимкат („крштење“ на амхарском језику) је најважнији празник у Етиопији.

ЛИБАН Конференција о положају хришћана

У периоду од 24. до 28. јануара је у граду Антелиас у Либану одржана хришћанско-муслиманска конференција на којој су се учесници бавили положајем хришћана на Близком Истоку. У конференцији су учествовали делегати из читавог света, укључујући и око педесетак водећих хришћанских и муслиманских вођа, интелектуалаца и чланова цивилног друштва са Близког Истока. Састанку су такође присуствовали и екуменски партнери из Европе и Сједињених Држава.

На конференцији је првенствено било речи о проблемима и изазовима са којима се сусрећу хришћанске заједнице у овом тренутку који је за Близки Исток од кључног историјског значаја. Између осталог, учесници конференције су размотрili и могућности и методе којима се најбоље може обезбедити боља сарадња и квалитетнији и мирнији заједнички живот хришћана и муслимана на тој територији.

Конференцију је организовао Светски Савез Цркава у сарадњи са Блискоисточним Савезом Цркава.

НОРВЕШКА Црква прима Лапонце

Лутеранска Црква Норвешке ће у наредних пет година спроводити план којим треба да се у црквеном животу

Норвешке побољша улога домородачког народа, односно Лапонаца.

„Желимо да црквени живот Лапонаца буде равноправан и природан, а да Црква Норвешке буде мултикултурална заједница“, рекао је Јенс-Петер Јонсен, управник Националног Савета Цркве Норвешке.

Лапонци су домородачки народ који насељава северне делове Норвешке, Шведске и Финске као и полуострво Кала у Русији. У Норвешкој живи између 50 и 60 хиљада Лапонаца. Углавном живе традиционалним животом, у селима, али их данас има и у Ослу и другим већим градовима. Лапонски језик припада угро-финској групи језика.

У одлуци која је донесена 2011. године, Синод Цркве Норвешке је саопштио да Лапонцима треба дати простора да у Цркви изграде сопствени начин живота и да треба да буду признати као домородачки народ који су природни део Цркве.

Један од начина да се у периоду од 2012. до 2016. године побољша положај Лапонаца биће отварање нових места за пасторе, ђаконе и друге црквене службенике, затим је ту и изучавање лапонског језика и различити програми који ће обухватати изучавање црквених служби, Светог Писма и црквене историје.

Став према лапонском језику и култури је у норвешкој цркви и друштву кроз историју варирао. Лапонски језик није изучаван у школама све до прве половине 20. века, чак ни у селима која су насељавали искључиво Лапонци.

Хришћанство је у области у којима живе Лапонци стигло у средњем веку, и то истовремено и римокатоличко и православно. Од лутеранске реформације у Данској и Норвешкој (1536–1537), већина Лапонаца у Норвешкој је примила лутеранску веру, премда је остао и известан број православних Лапонаца. У областима у којима живе Лапонци, пастори Цркве Норвешке већ дуже времена служе Литургију на домородачком језику. Неки пастори су већ толико савладали лапонски језик да на њему изговарају своје беседе и користе га у свакодневном разговору са Лапонцима. У последњих неколико година је за пасторе рукоположено и пар Лапонаца.

У ЕПАРХИЈИ ЗАХУМСКО-ХЕРЦГОВАЧКОЈ
Свети Игњатије Богоносац

Слава Епархије захумско-херцеговачке и Преосвештеног Епископа Г. Григорија, прослављена је 2. јануара 2012. године у херцеговачкој Грачаници Светом Архијерејском Литургијом којом је началствовао Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслуживање домаћина Епископа Григорија и Епископа Атанасија.

Храм је био премали да прими све оне који су дошли да учествују у радости празника. На крају службе преломљени су славски колачи како домаћина Владике Григорија тако и игумана Манастира Житомислић јеромонаха Данила и Друштва руско-српског пријатељства који истог дана прослављају Св. Данила Архиепископа хумског и Светог Јована Кронштатског.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У ЕПАРХИЈИ БАЧКОЈ **Паастос жртвама Чурушке рације**

Новомученицима чурушким и свима који су пострадали у рацији 1942. године служен је, 4. јануара 2012. године, у Цркви Вазнесења Господњег у Чуругу, паастос.

Паастос је служио Његово Преосвештенство Епископ бачки Господин Иринеј, уз саслужење епископа: зворничко-тузланског Василија, будимског Лукијана, осечкопольског и барањског Лукијана, шумадијског Јована, милемшевског Филарета, крушевачког Давида, јегарског Порфирија, свештеникâ и ђаконâ Епархије бачке као и великог броја верног народа из Чуруга, Шајкашке и целе Бачке.

Пре седамдесет година, ледених јануарских дана, у Чуругу и другим местима Шајкашке, затим у Старом Бечеју, Србобрану, Новом Саду, више од дванаест хиљада недужних људи: мушкарца, жена и деце пострадало је само зато што су били Срби, Јевреји, Цигани, само зато што су били друге вере и зато што се нису уклапали у монструозне планове тадашње фашистичке, мађарске окупационе власти.

Паастосу су присуствовали председник Скупштине АП Војводине г. Шандор Егереши, покрајински секретар за информације г-ђа Ана Томанова Манакова, председник Општине Жабаљ г.

Бранко Стјић, председник месне канцеларије Чуруг, г-ђа Драгица Драгин, председник Меморијалног друштва Рација 1942. г. Милан Радомир.

Чурушка црква, иако највећа у Бачкој, била је премала да прими све оне који су дошли да се помоле за страдалнице чурушке рације, али и да затраже молитвену помоћ од њих као новомученика српских који су својим недужним страдањем ради Бога и Божије правде овенчани венцем славе у Царству Божијем.

Извор: Епархија бачка

Мир Божји! **Христос се роди!**

У свим храмовима наше Свете Цркве у земљи и расејању прослављени су радосни празници Рођења Господњег.

Шумадија – На Бадње вече, у предвечерје рођења Сина Божијег, у Саборном храму Успења Пресвете Богородице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је бденије у присуству многоbroјних верника Крагујевца и околине. Свештанију Божићну Литургију служио је Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење братства Саборног храма. Посланицу Његове Светости патријарха Иринеја, прочитao је јереј Душан Мучибабић.

Нови Сад – На Бадње вече у Владичанском двору у Новом Саду, у име своје сабраће свештеникâ,protoјереј-ставрофор Недељко Зубовић честитао је Епископу бачком Г. Иринеју празник Рождества Христовог. На празник Рођења Господа нашег Исуса Христа, Владика Иринеј је началствовао свештеним литургијским сабрањем многоbroјног верног народа у Саборном храму у Новом Саду.

Епархија ваљевска – Празник Рођења Богомладенца Христа и ове године је прослављен литургијским сабрањима широм Епархије ваљевске. Свечано је било у обреновачком Хра-

му Силаска Светог Духа на апостоле, као и на Убу, у Осечини, Плушцу, Пецкој и Мионици. На Бадње вече Владика ваљевски Г. Милутин освештао је бадњаке у порти Храма Васкрсења Христовог у Ваљеву.

Врање – Његово Преосвештенство Епископ врањски Г. Пахомије освештао је бадњаке, најпре у Манастиру Свети Прохор Пчињски, а затим и у Бујановцу где је преко две хиљаде православних Срба донело своје бадњаке у порту Храма Св. апостола Петра и Павла.

Ниш – На празник Христовог Рођења Његово Преосвештенство Епископ нишки Г. Јован је служио Свету Архијерејску Литургију у нишком Саборном храму уз саслужење свештенства града Ниша. На други дан Божића, у дану када прослављамо Пресвету Ђеву Марију, Епископ Јован посетио је Пирот и у Храму Христова Рођења служио Свету Архијерејску Литургију.

Косово и Метохија – На Бадњи дан Епископ рашко-призренски Г. Теодосије је служио Свету Литургију у Храму Св. Димитрија у Косовској Митровици. „Заиста је лепо видети овде у овом храму препуног верног народа и деце који су дошли овде да се на овој Светој литургији причесте и сједине са Господом. Тако је бивало, тако је сада, и ако Бог да тако ће бити и убудуће“, казао је Епископ Теодосије. Председник Србије Борис Тадић учествовао је у свечаној прослави Божића у Манастиру Високи Дечани. Председника Србије и његове сараднике Млађана Ђорђевића и Дамјана Крњевића дочекали су Епископ Теодосије, игуман Манастира Архимандрит Сава, монаси и више десетина гостију који су дошли да проведу божићне празнике у Високим Дечанима. Председник Тадић поклонио се моштима Св. Краља Стефана Дечанског и потом припалио свећу пред кивотом светитеља. На Божић, свечано богослужење

почело је јутарњом службом, а потом је настављено Св. Литургијом којој су су поред званица из Србије присуствовали и високи међународни представници на Косову: Командант КФОР-а немачки генерал Ерхард Древс, шеф канцеларије ЕУ на Косову Фернандо Бентилини и ОЕБС-а амбасадор Алмхофер, шефови и представници дипломатских канцеларија САД, Италије, Грчке, Белгије, Велике Британије, Немачке, као и представници италијанског КФОР-а, карабињера и др. Председник Србије Борис Тадић упутио је, из Манастира Високи Дечани, поруку мира свим становницима Косова и Метохије и представницима међународне заједнице.

Подгорица – Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије са свештенством и верним народом на Божић је служио Свету Архијерејску Литургију у крипти Саборног храма Христовог Васкрсења у Подгорици, а сутрадан – на празник Сабора Пресвете Богородице, Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Морача. На празник Светог првомученика и архијакона Стефана Митрополит Амфилохије је служио у Манастиру Дуљево поводом храмовне славе ове светиње.

Босански Петровац – На празник Рођења Господа Исуса Христа Преосвећени Владика бихаћко-петровачки Г. Хризостом служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Св. апостола Петра и Павла у Босанској Петровцу. „Славите и величајте оваплоћенога Бога Логоса – Исуса Христа, који из своје превелике љубави постаде човјек да би ми по благодати постали богови. Данас је празник Љубави Божије. На Његову љубав према нама одговоримо љубављу својом према Њему, према ближњему и даљњему, сваком човјеку, сваком народу. Ово није празник само једног народа, или једне вјере! Не! Ово је дан и празник

свих народа, свих створења, цјелокупне природе, Неба и земље“, беседио је Владика Хризостом.

Загреб – Вечерњем богослужењу у Саборном храму Преображења Господњег у Загребу, којим је на Бадње вече началствао Високопреосвећени Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован, присуствовали су поред много-бројног верног народа и председник Р. Хрватске Иво Јосиповић и Председник Владе Зоран Милановић. После освећења бадњака, Митрополит Јован је поздравио високе госте речима: „Божић који долази отвара нове наде за бољу и срећнију будућност. Мир Божији! Христос се роди!“ Богослужењу су присуствовали и представници Срба у Хрватској, амбасадор Србије Станимир Вукићевић, градоначелник Загреба Милан Бандић. Божићну Литургију, коју је Митрополит Јован служио у Преображенском храму, директно је преносила Хрватска радио-телевизија. Литургији су присуствовали градоначелник Милан Бандић и кошаркаши Радничког из Крагујевца.

Карловац – Светој Архијерејској Литургији, коју је у Храму Св. Николаја у Карловцу служио Преосвећени Епископ горњокарловачки Г. Герасим, присуствовао је и председник Р. Хрватске Иво Јосиповић. У присуству православног народа Карловца и околине, градоначелника Дамира Јелића, амбасадора Србије Станимира Вукићевића и председника СНВ Милорада Пуповца, председник Јосиповић је честитао празник Рођења Господњег и пожелео брз завршетак радова на обнови карловачког Саборног храма.

Далмација – На Бадњи дан Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Фотије је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Шибенику. У овом храму је Владика на Бадње вече освештао и поделио бадњаке православном народу Шибеника и околине. На Божић Владика Фотије је служио Свету Архијерејску Литургију са свеноћним бденијем у Манастиру Крка где се по традицији сабира велики број православних Срба из Буковице и Книнске крајине.

Јоханесбург – Бадње Вече и Божић су ове године свечано прослављени и у нашој јединој Српској Православној парохији у Африци. На Бадње Вече се

окупио велики број чланова српске заједнице који живе у Јоханесбургу, Преторији и осталим местима Јужне Африке, а био је присутан и један број наших сународника који живе у околним државама Боцвани, Зимбабве....

Прославу Божића увелиично је својим присуством и архијерејским богослужењем, Његово Високопреосвећенство Архиепископ Јоханесбурга и Преторије Г. Дамаскин. У Архијепископовој пратњи су се налазили свештеник Ламбрוס и архијакон Дамаскин. Владици су саслуживали архимандрит Пантелејмон и свештеник Симо. На Божићној Светој Архијерејској Литургији прочитана је Божићна Посланица Српске Православне Цркве и на енглеском језику Божићна Посланица Његовог Блаженства Патријарха Александријског Г. Теодора Другог. Светим Тајнама Христовим су се причестили сви парохијани који су се припремали шестодневним постом, молитвом, исповешћу и доласцима у храм на Свете Литургије.

Шведска – Посебно свечано било је на Бадње вече у Цркви Св. Кирила и Методија у Малмеу где је, у присуству много-бројног верног народа, прота Милан Гардовић освештао бадњаке.

Аустралија – Преосвећени Епископ аустралијско-новозеландски Г. Иринеј служио је на Бадњи дан Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Ђорђа у Ст. Албансу, као и бденије са освећењем бадњака у Цркви Светог Саве у Гринзору. Божићну литургију Владика Иринеј је служио у Саборном храм Свете Тројице у Брансвiku.

Калифорнија – Епископ западно-амерички Г. Максим провео је бадње вече са парохијанима Цркве Христа Спаситеља у калифорнијском граду Аркадији.

Канада – Његово Преосвештенство Епископ канадски Г. Георгије служио је на Бадњи дан Литургију Светог Василија Великог у Манастиру Преображења Господњег у Милтону. Владика канадски началствао је и литургијским сабрањем у манастиру у Милтону на празник Сабора Пресвете Богородице.

Охридска Архијепископија – Празник Рождества Христовог прослављен је широм Православне Охридске Архијепископије, прогоњене канонске Цркве чији је предстојатељ, Његово

Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован, поново затворен под лажним оптужницима. На празник Рождества Христовог, Преосвећени Епископ полошко-кумановски и мјестобљуститељ дебарско-кичевски Г. Јоаким богослужио је у Куманову, Преосвећени Епископ брегалнички и мјестобљуститељ битолски Г. Марко у Штипу, а викарни Епископ стобиски и мјестобљуститељ струмички Г. Давид у Скопљу. Из срца свих православних упућене су молитве Богомладенцу за брзо ослобађање из затворског казамата Архиепископа охридског Г. Јована.

Инфо служба СПЦ

У АРХИЕПИСКОПИЈИ ОХРИДСКОЈ Архиепископ охридски Јован пребачен на најстрожи режим у затвору Идризово

Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски г. Јован пребачен је, 16. јануара 2012. у послеподневним часовима, из пријемног одељења затвора Идризово у затворени део затвора.

Иако још увек није завршена процедура решавања захтева да му се по нови судски поступак и да он може да се брани кроз лично присуство, затворска управа је одлучила да Архиепископа Јована смести у одељење где се извршавају санкције по најстрожем третману.

Казна коју је Архиепископ Јован добио у судском процесу у којем му је било суђено у одсуству износи две и по године затвора, но то уопште није висина казне која налаже да добије најстрожи затворски третман, зато што други осуђеници, са много већим казнама, добијају или полуотворени или отворени третман.

Према информацијама које допишу до јавности, то решење је резултат захтева расколничке МПЦ, која је инсистирала да Архиепископ Јован буде стављен под најстроже затворске услове и да му се онемогуће све комуникације изван затвора.

Извор: Православна
Охридска Архијерискотија

Мучеништво Архиепископа охридског Јована

Декан Теолошког факултета у Солуну и професор Историје и савременог живота словенских и осталих православних Цркава, г. Михаил Тритос, за Romfea.gr, коментарисао је најновије, пето по реду, затварање Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована, у затвору Идризово.

Између осталог, Михаил Тритос издвојио је следеће: „У последње време са болом и горчином у души пратимо брутално кршење људских права у личности Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована. Овај мученик јерарх прима за редом осуђивачке пресуде од стране судова у Скопљу, зато што је имао храбости да објави да је Црква у Скопљу расколничка и да презире основна начела православне еклесиологије, а да фаворизује етнофилетистичке циљеве. На почетку је био оптужен за распирање верске и националне мржње. У последње време је оптужен за про ненверу новца.

На жалост, једна земља која тврди да поштује људска права и верске слободе и има жељу да уђе у НАТО и Европску Унију, у њеној основи негује ауторитативан режим и залаже се за физичко и морално уништење Архиепископа Јована са прећутним неделовањем и равнодушношћу Европске Уније и Сједињених Америчких Држава.“

АРХИЕПИСКОПИЈА БЕОГРАДСКО- КАРЛОВАЧКА

Мали час наше историје

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и Преосвећени викарни Епископ хвостански Г. Атанасије присуствовали су у сали Патријаршије Малом часу историје који је поводом празника Светог Саве за децу запослених у Патријаршији приредио православни дечји часопис "Светосав-

ко звонце". Представа је рађена у оквиру акције Ми смо њихови потомци, са жељом да се деца подстакну да упознају своју

историју кроз причу о славним прецима. Одабрано је 14 ликова, од родоначелника Светородне лозе Немањића, Светог Симеона Мироточивог и Светога Саве, преко ликова владара научника, књижевника и уметника до Патријарха Павла, којима је испричана прича о вери, пожртвовању и родољубљу.

ЕПАРХИЈСКА САОПШТЕЊА Изјава поводом говора мржње Бориса Милићевића

Поводом говора мржње функционера Социјалистичке партије Србије и активисте „Геј-стрејт алијансе“ Бориса Милићевића, објављеног на шестој и седмој страни данашњег издања дневног листа *Kurir*, а поводом интересовања већег броја штампаних медија за наш коментар, изјављујемо следеће:

Имајући у виду чињеницу ко је аутор злобне и, притом, веома глупе и бесмислене изјаве, као и то да је именован познатији јавности по активности у алијанси него по успесима унутар његове садашње партије, у мисао нам долазе стихови познатог домаћег песника: „Нека је проклета земља у којој су пашчад пуштена, а камење сvezano“.

Нажалост, у данашње време је до волно да изговорите овакву и сличну глупост, па да томе буду посвећене две странице дневних новина и у том смислу би било занимљиво знати због какве глупости је именован изабран у главни одбор једне од владајућих партија. Уосталом, то је лако докучити...

О метафизичким стварима, пак, безбожник Милићевић није позван да говори, а за оно друго о чему би из свог богатог искуства могао да говори сигурни смо да нема Бог зна колику публику.

Из Канцеларије Епископија бачкој

Саопштење за јавност

Поводом медијских вести о „отвореном писму“ г. Александра Јовановића из Новог Сада Његовој Светости Патријарху српском Г. Иринеју, при чему су медији наводили и веће или мање одломке из тога писма, обавештавамо јавност да Његова Светост Патријарх није добио никакво писмо од споменутог господина, а наш протокол не зна за праксу достављања писма преко одломака у медијима.

Према медијској верзији, аутор писма узвари тражи одређена обавештења од Његове Светости. Најалост, такав захтев је упућен на погрешну адресу. Обавештења о надлежностима и службама поједињих свештених лица или друге, сличне информације могу се лако добити од било ког пароха Српске Православне Цркве, она обавештења која задиру у ширу и комплекснију сферу црквеног живота од Информативне службе Српске Православне Цркве, а она која се односе на укупност живота наше помесне Цркве и на делатност Светог Архијерејског Сабора и Синода – од портпарола Српске Православне Цркве, Епископа бачког др Иринеја. Следствено, сви неупућени могу се обавестити о ономе што их занима на једној од наведених адреса.

Из Кабинета Патријарха српског

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Упокојила се у Господу схимонахиња Глиkerија (1927–2012)

Не би могло сунце да види да ја спавам!

У Манастиру Пећка Патријаршија, 16/03. јануара ове године, уочи Крстовдана и празника Богојављења уснула је у Господу схимонахиња Глиkerија. Монашко опело служио је Његово Преосвештенство викарни Епископ липљански Г. Јован са бројним свештенством епархија београдско-карловачке и рашко-призренске, а испраћај и сахарани присуствовао је народ из околних села. „Ево слушкиње Божије која иде право у Царство Небеско,“ рекао је Владика Јован опраштајући се од мати Глиkerије. И заиста сав њен живот је био право хоћење Господу.

Схимонахиња Глиkerија рођена је, по властитом казивању, на дан св. мученице Глиkerије – 26. маја 1927. године – у селу Горњој Буковици, општина Бијељина, као друго од петоро деце Милорада и Анице Ђокић. На крштењу је добила име Анђа.

Године 1952. одлази у Манастир Тавна код Бијељине, а 1955. прелази (са још неколико сестара) у Манастир Нимник код Пожаревца где је и замонашена у чин расофорне монахиње добивши име Глиkerија. Из Нимника ће 1957. године, њих седам (игуманија Февронија, три монахиње и три искушенице) поћи за Метохију у Манастир Пећка Патријаршија да би га сачувала као живу цркву у којој се служи Служба Божија и приносе молитве Господу. У Пећкој Патријаршији провешће мати Глиkerија више од пола века носећи заједно са осталим сестрама крст свога народа на Косову и Метохији. Никоме нису биле по вољи – ни Србима ни Шиптарима; тешко се живело; није се имало; много се радио; ... али је – причају – „била љубав међу нама...“, а где је љубав ту је Господ, а са Господом све им је било лако. Устајало се пре сунца; у прво време (док нису купили волове и кола, а касније коње и запрежно возило) на њиву се свакодневно ишло неколико километара пешке; кући се враћало у ноћ – опет пешке али са песмом. Орало се, сејало и жњело ручно, а кад би род родио морале су организовати стражу (по две сестре на смену и даљу и ноћу са пушком) да им Шиптари не би обрали воће или покупили летину. Зими су се ткали ћилими, а дрва за огрев саме су секле... Најтеже је било када је изгорео конак (запаљен 17. марта 1981. г.); спавало се тада и под ведрим небом и у оближњим селима, али са уздањем у Господа и Мајку Божију. При свему томе црквено правило (слично светогорском типику) никада није изостављано.

Мати Глиkerија увек је међу првима одлазила на рад, а међу последњима на одмор и увек задужена на најтежим послушањима. Почетком осамдесетих година примила је, са још неколико сестара, малу схиму. Након рата 1999. године сестринство више није било у могућности да обрађује своју земљу – осим воћњака и баште који се налазе у самом манастирском кругу. Мати Глиkerија тада је поред задужења у башти (које је у потпуности обављала и у својим седамдесетим годинама, а повремено је помагала млађим сестрама и кад је прешла осамдесету) добила и нова послушања: да послужује мати-игуманију; прислужује у олтару и прави бројанице. Све је ово испунивала до самог kraja свог овогемног живота.

Једнако је ревносна мати Глиkerија била и на молитви. Док су је ноге носиле хитала је на заједничку молитву у цркву, а очима својим није она давала сна док не заврши своје лично, келијно правило. Увек је била спремна да дâ савет млађим сестрама ако га траже, али никад намећући се. Ипак, оно што ће свима остати у сећању, поред радосне и мужествене спремности на сваки подвиг, јесте њен благи и увек насмешиш лиц, њена незлобивост и способност да прашта и моли о проштај и од оних који су ју увредили. У велику схиму замонашена је у навечерје св. првомученика и архијакона Стефана ове године.

И тако испунивши писмо – одболова мало и мирно се представи Господу свом.

Помозите Зорану Вукајловићу да спасе вид

Зоран Вукајловић (35 година) из Ниша, активан спортиста од младости, изненада је оболео од „Кератоконуса“ (галопирајуће слепило), тешке болести која напада рожњачу ока (у његовом случају оба ока), и нагло губи вид. Хитна трансплатација рожњаче на оба ока, спасила би Зорана Вукајловића „унутрашњег крварења очију; цурења очију или трајног слепила“, према дијагнози коју је поставила руски офтамолог др Молоткова, таква се операција не ради у Србији и могуће ју је обавити само на Институту за очне болести „Фјодоров“ у Калуги, Москва.

Зоранова породица једва преживљава – отац је тежак инвалид ногу, мајка је домаћица, а брат и он су на бироу, тако да сви живе од очеве пензије која износи 4.000, 00 динара. Они нису у могућности да сносе трошкове пута и операције која представља Зоранову „дvosмерну животну борбу – борбу између tame и светла, животну трку са временом,“ како он каже. Уколико сте у прилици помозите Зорану Вукајловићу.

Улица Сомборска бр. 43/23, 18 000 Ниш, број тел: 018/ 215–639; 585–563; 063/ 74–18–511; 064/ 32–53–658

www.humanis.org.rs/zorany.htm

Жиро рачун за уплату помоћи отворен је у OTP banka Srbije a. d. Novi Sad broj: 908–32501–57 ; број динарског рачуна је: 325–9300800064438–86 ; број девизног рачуна је : 325–9351800006042–31

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livenicalligrap@yahoo.com

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је низа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР“

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се на
следеће часописе

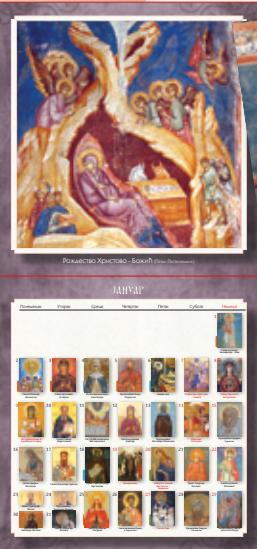
(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	и н о с т р а н с т в о	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€ 60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Обичном поштом Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€ 30€ за Европу или 40€ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе 60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом Авионом

Наруџбеницу слати на адресу:

„Православље“ - Српска Патријаршија - Краља Петра Првог 5 - 11000 Београд - Србија

овде исећи

ЗИДНИ ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

31x32 cm, 26 страница

СРБИ СВЕТИТЕЉИ

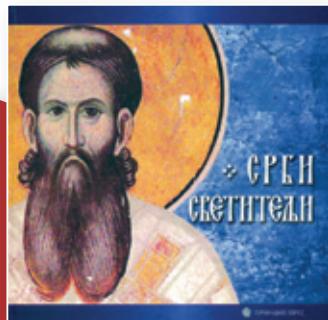
Капитална књига о Србима светитељима, од светог Јована Владимира у X, до светог Јустина Ђелијског у XX веку.

О њиховим животима и духовном подвигу, о њиховој важности за српску духовност, историју и судбину.

20,6x20 cm, 236 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПЛАНЕР 2012.

8x14 cm, 120 страница

НОВО!

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

СРБИЈА
НАЦИОНАЛНА РЕВИЈА

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

Наша стона књига и у 2012, наш роковник, поучник, подсетник. Овога пута у осам верзија, посвећених некој од највећих српских крсних слава (Свети Лука, Свети Димитрије, Света Петка, Свети Архангел Михаило, Свети Никола, Свети Врачи, Свети Јован Крститељ, Свети Ђорђе). 16,5x24 cm, 384 странице

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
инжењеринг
Земун, И. Џанкара 9/29

www.mj.rs

atv
www.atvbi.com

МАНТИЈЕ ПОНОВО У ПОНУДИ

Одличан квалитет, изузетна понуда!
Позовите 064/800-1322, информишите се одмах.

Још нових модела црквених одејди на нашем сајту!
Посетите www.amfia.rs

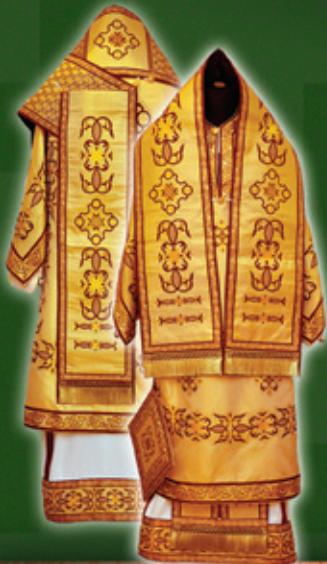

ЦРКВЕНА УМЕТНИЧКА КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
Лела Белушин, власник
037/491-138, 064/167-9082
Бранислав Јоцић, ПР
064/800-1322
е-майл: informacije@amfia.rs
вебсајт: www.amfia.rs

P T R J C
www.rtrs.tv

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА И НАЈЛЕФТИНИЈА ПОНУДА
СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА
spc.aem.proizvodnizavod@gmail.com
proizvodni.zavod.spc@gmail.com
www.spc-aem.org

ТЕЛ/ФАКС: 00 381 11 30 25 220
МОБ:
00 381 64 800 43 45
00 381 64 800 43 34
00 381 64 800 43 33

